KNJIŽNICA
VIA GEPPA N° 9
TRIESTE

List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka stane 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir, polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir: Uredništvo in uprava: TRST, ulica Capitolina štev. 3 - tel. štev. 44-046 in 44-047. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej. POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE T.O.

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VII. ŠTEV. 17 (343) — TRST - SOBOTA, 23. APRILA 1955 — CENA 20 LIR

Tov. Togliatti bo 1. maja v Trstu!

Pozdravimo ljubljenega voditelja italijanskega delovnega ljudstva z množično udeležbo na prvomajskih manifestacijah!

DESET LET

Te dni se proslavlja desetletnica osvoboditve. Pred desetimi leti se je nacifašistična zver zvijala v svojih poslednjih krčih in pod srditimi udarci evropskih narodov doživljala svoje zadnje ure. Sovjetska armada si je utirala pot po berlinskih ulicah, anglo-ameriške armade pa so prodirale proti Labi. V Jugoslaviji se je zaključeval slavni pohod partizanskih armad, v Italiji pa se je začela vseljudska vstaja, ki je pomedla s poslednjimi ostanki hlapčevskega in tiranskega Mussolinijevega režima, dočim so se osabni in «nadčloveški» nemški generali morali predajati delavski in kmečki raji, ki jih je podila pred seboj.

Krvavo klanje, ki je trajalo pet in pol leta, se je vendarle nehavalo. Za njim so ostajala razrušena mesta in vasi, uničena polja in tovarne. Za njim je ostajala krvava sled milijonov in milijonov padlih, ki jih je terjalo njegovo pohlepno žrelo. Narodi so zadihali polnih pljuč in si začeli, ne da bi se odpočili in ne da bi se za trenutek ustavili, določati načrte za obnovo vsega, kar je bilo porušenega, za zgraditev boljših in lepših dni.

Kdor je doživel krvavo vojno in kdor je videl dni njenega konca, ve, kolikšno je bilo upanje vseh narodov v dolgo, zelo dolgo dobo miru, mirnega ustvarjanja, vedrega in srečnega življenja. Nobenemu, niti največjemu pesimistu ni moglo priti na misel, da bi se moglo ponoviti vse, kar se je od 1939 do 1945 dogodilo. Kljub temu pa...

Da, kljub temu je dejstvo, da se tisti mir, o katerem so narodi v zadnjih dneh aprila in prvih dneh maja 1945 sanjali in katerega so si strastno želeli, ni ustvaril. Zgleda, da ni bilo nekaterim ljudem dovolj 50 milijonov mrtvih, uničenja tretjine Rusije, vse Ukrajine in Belorusije, baltskih dežel, vse Poljske, vse Jugoslavije, Madžarske, Avstrije, Nemčije, Italije, Francije, Belgije, Albanije, Grčije in tolikih drugih dežel. Zgleda, da so nekateri ljudje prehitro pozabili na vse prestano gorje, na vse grozote in uničenje druge svetovne, če vidimo danes, da se oborožujejo isti kriminalci, ki so 1939 preživeli krvavo pustolovščino, če se pozdravljajo kot odlični «protikomunistični borci» prav tisti, ki so krvavi ples začeli, če se dvigujejo delnice vseh ostankov fašizma in nacizma, če se pojejo hvalnice in se dodeljujejo odlikovanja vsem, ki so prelili toliko krvi po vseh deželah Evrope in uničili v svojih taboriščih na milijone nebogljenih ljudi.

Zaradi tega pojava še z večjo resnostjo proslavljamo desetletnico osvoboditve in zmage nad fašifašizmom. Zaradi tega pojava so narodi Evrope ob tej obletnici ponovno po koncu, ker nočejo več biti predmet uničevanja in pustolovskih pohodov, ker nočejo več, da bi se začela vojna pod krinko ideoloških razlik za roparske interese nekaterih pijavk in oblastnežev.

V to borbo evropske celine in vsega sveta proti nevarnosti nove vojne, prav posebno pa še proti nevarnosti grozotnega atomskega uničenja se vključuje ljudi prebivalstvo našega ozemlja, se ramo od rami kot za časa osvobodilnega gibanja bijemo ljudi mi Slovenci skupno z Italijani. Slovenci smo preveč pretrpeli za časa druge svetovne vojne, smo prestali preveč gorja, smo imeli preveč izgub, da bi mogli mirno gledati, kako nam pripravljajo novo usodno klanje, ki bi morda tokrat pomenilo iztrebljenje vsega našega malega naroda.

Zato proslavljamo desetletnico osvoboditve. Jo proslavljamo kot nekaj našega, kot nekaj, kar ne more biti kot naša dika in ponos, ker smo zanjo dali vse svoje najboljše sile. Tržaški Slovenci še posebej proslavljamo to obletnico, ker vemo, da je nemogoče mimo nje, ker predstavlja zlato stran naše in zgodovine vseh narodov Evrope. Nihče ne more izbrisati iz zgodovine dejstva, da so narodi z osvobodilnim bojem napravili konec s fašizmom in nacizmom in si kljub vsemu odprli pot k boljšim pogojem življenja in dela. V tej borbi smo si tržaški Slovenci skupno z Italijani izbojevali pravico do svobode in demokracije.

In če kdo skuša to pravico prezirati, kot se danes dogaja v Trstu in Italiji, je težko, da bi mu uspelo zavreti kolo zgodovine. Partizanski duh, ki je preveval naše ljudi za časa osvobodilnega boja, jih preveva tudi danes. Nihče ne bo mogel preko tega dejstva. Mi smo pa prepričani, da je ni sile, ki bi mogla ponovno spraviti na noge fašistično razbojništvo in nemoteno zavirati razvoj ljudskih sil. Zato pravimo ob tej obletnici, da partizanski duh živi v srcih in dejanjih naših ljudi, da živi bratstvo med vsemi narodi, da živi in koraka nevzdržno naprej baklja svobode, miru in demokracije, ki jo skupno z nami, ki smo živi, nosijo tudi milijoni in milijoni naših mrtvih, katerim se ne bomo in se ne smemo nikoli izneveriti.

DELAVCI C.R.D.A. NE MOREJO DOPUSTITI ZADUŠITVE SVOJIH PRIDOBITEV

Obramba delavskih pravic v CRDA je stvar vsega tržaškega prebivalstva

Sijajno uspela torkova splošna stavka in zapora 13.000 podjetij kljub vzdržanju vodstva Delavske zbornice in oblastvenemu pritisku - Že teden dni se vrstijo stavke v obratih CRDA v Trstu, Miljah in Tržiču

V torek je Trst zahteval s splošno delavsko stavko od 12,30 do 4 in z zaporo 13 tisoč malih in srednjih podjetij od 13 od 24, naj vlada nujno ukrene vse potrebno zato, da se odpomore sedanjemu neznosnemu gospodarskemu položaju. Splošna stavka in zapora malih in srednjih podjetij sta popolnoma uspeli, čeprav se stavke vodstvo Delavske zbornice ni hotelo udeležiti in čeprav so skušale oblasti z vsemi sredstvi preprečiti zaporo.

Uspeh torkove akcije nam dokazuje, da se delovni ljudje in mali ter srednji gospodarski obratovalci zavedajo resnosti trenutka in potrebe po odločnih korakih, ki naj pričajo oblasti, da je nemogoče več tako naprej.

Na splošno je dejavnost delovnih ljudi in manjših obratovalcev v zadnjem času zelo razgibana. Torkova akcija ni edini primer te razgibanosti. V zadnjih de etih dneh je ena izmed najvažnejših borba delavcev CRDA, ki jim je ravnateljstvo po nalogu Confindustrie dalo ultimativne zahteve glede tovarniških odborov, delovnih norm, raznih drugih mezdnih in tehničnih pridobitev, delavskih zadružnih prodajaln in izobešanja delavske zastave.

Ogorčenje, ki se je takoj po objavi zahtev ravnateljstva pojavilo med delavci CRDA, se je v tem času še povečalo. V znak protesta so delavci Sv. Marka že v petek proglasili stavko od 17,30 do 7. ure ponedeljka, dočim je bilo v vseh treh tovarnah CRDA v Trstu in Miljah ter tudi v Tržiču ukinjeno nadurno delo. Zaradi stavke v ladjedelnici Sv. Marka ni bila v nedeljo splovljena petrolejska ladja «S. Nicola».

V soboto sta se vršila v Tržiču in Trstu sestanka med delavskimi in delodajalskimi predstavniki. Sestanka nista rodila nobenega uspeha, ker ravnateljstvo CRDA in predstavniki zveze industrijcev niso hoteli niti slišati o kaki spremenitvi ultimativnih zahtev. Zaradi tega je Delavska zveza-CGIL sklenila po zaslišanju predstavnikov kovinarjev 24-urno stavko v treh obratih v Trstu in Miljah, dočim so v Tržiču vse tri sindikalne organizacije proglasile dveurno ustavitev dela. V Trstu je stavka, kljub temu da se je ni Delavska zbornica hotela udeležiti, popolnoma uspela. Zadržanje Delavske zbornice pa je povzročilo veliko ogorčenje med samimi njenimi pristaši, ki so se stavke razen redkih izjem skoraj popolnoma udeležili. Na splošno je stavkalo od 95 do 100 odst. delavcev. Policija je kot za prejšnje stavke skušala s svojo prisotnostjo vplivati na delavce, naj bi šli na delo in je celo aretirala 3 delavce Sv. Marka. Kljub temu pritisku se delavci niso prestrašili in je njihova borbenost rasla iz dneva v dan.

V torek se je borba delavcev CRDA uvrstila v splošno borbo vsega mesta za izboljšanje gospodarskega položaja, za okrepitev pomorskih linij, za ustanovitev proste cone, za olajšanje brezposelnosti, za trgovsko izmenjavo z vsemi deželami. Torkova manifestasija je bila ponovno opozorilo vladi in oblastem, da je tržaško ljudstvo naveličano obljub in praznih besed in da zahteva dejanj, ki naj olajšajo gospodarski položaj. Namesto da bi župan podprl to akcijo, ki je v korist tržaških interesov, se je zgražal nad pogumnim stališčem 13.000 malih in srednjih podjetnikov, kar dokazuje njegovo pristranost in ozko gledanje.

Vse sindikalne organizacije Trsta in Tržiča so med tem sklenile nadaljevanje borbe proti ultimativnim zahtevam ravnateljstva CRDA. Na ta način je bilo sklenjeno, da se ustavi vse nadurno delo, da se 20. t. m. vrši od 12,30 do konca normalnega dela stavka v Tovarni strojev, 21. v Tržiču od 14 do 17, 22. v Sv. Roku od 12,30 dalje, 23. v Sv. Marku ves dan, 26. v Tržiču od 13 do 17, 27. v Sv. Roku od 12,30 dalje, 28. v Tržiču od 12,30 do 17, 29. v Tovarni strojev od 12,30; poleg tega bodo izmene stavkale zadnje tri ure. Sindikalne organizacije so se tudi domenile za skupna zborovanja v Trstu in Tržiču.

Prvi dan izvajanja skupnega agitacijskega načrta je uspešno potekal. V sredo so namreč v Tovarni strojev stavkali stoodstotno, isto tako v četrtek v Tržiču. Zaradi te odločne akcije se je ravnateljstvo prav gotovo prestrašilo, ker je pristalo na pogajanja. V sredo so se predstavniki obeh strank sestali, a niso prišli do konkretnega zaključka. Pogajanja pa so se nadaljevala včeraj. O njih ne moremo poročati iz tehničnih ovir.

Prebivalstvo spremlja z veliko simpatijo borbo delavcev CRDA, ker ve, da tu ne gre zgolj za določene pravice delavcev v ladjedelnicah Trsta in Tržiča, marveč da gre za načela, ki jih je treba braniti brez oklevanja, če se noče dopustiti delodajalcem in Confindustriji, da uvedejo v tovarnah tipično fašistične metode. Prebivalstvo ve, da bi bila uvedba takih metod v tovarnah prvi korak k uvedbi istih metod tudi v javnem življenju. Zato je borba delavcev CRDA tudi borba vsega prebivalstva, je borba vseh, ki jim je pri srcu svoboda in demokracija, kot je borba vseh slojev tržaškega prebivalstva proti obstoječi gospodarski krizi osnovnega pomena za življenje mesta in podeželja.

Umrl je Einstein največji sodobni znanstvenik

NEW YORK — V ponedeljek zjutraj je nenadoma umrl največji učenjak in znanstvenik sveta fizik Einstein. Imel je 76 let in je živel od 1933 v ZDA, kamor se je zatekel zaradi preganjanja s strani nacistov. Ves svet objokuje veliko izgubo. Njegove zadnje misli so bile posvečene miru, njegova zadnja poslanica pa je bila naslovljena afriško-azijski konferenci v Bandungu z željo, da bi slednja prispevala k utrditvi miru.

Delegacija sindikatov FLRJ odpotovala v Peking

BEOGRAD — Delegacija jugoslovanskih sindikatov je odpotovala v Peking, kjer bo prisostvovala prvomajskim proslavam.

KPF prejela na volitvah 21 odstotkov glasov

PARIZ — V nedeljo so bile v Franciji kantonalne volitve v številnih pokrajinah. Od 10 milijonov volivcev se jih je vzdržalo 40%. KPF je prejela 21% glasov.

LONDON — Vlada je določila datum novih volitev, ki bodo 26. maja t. l. Parlament bo razpuščen 6. maja.

NOVI DELHI — Junija se bo Nehru podal na obisk v Moskvo, Varšavo in Prago. V Moskvi se bo zadržal dalj časa.

Proslave osvoboditve

Danes, v soboto 23. t.m.

Ob 16: odbor za proslavo desetletnice junaške smrti Eugenia Curiel bo odkril spominsko ploščo na rojstni hiši mučenika v ul. Segantini 4.

Ob. 17: POLOŽITEV VENCEV NA PALACI RITTMEYER V UL. GHEGA v počastitev 52 talcev, ki so bili obešeni 23. aprila 1944. Komunistična partija in Zveza komunistične mladine ki organizirata proslavo, sporočajo, da so policijske oblasti prepovedale dostojno proslavo talcev iz ul. Ghega z govori in povorko na kraj mučeništva. Kljub temu je vse prebivalstvo vabljeno, da se s svojo množično prisotnostjo oddolži spominu padlih junakov.

Jutri, v nedeljo 24. t.m.

Ob 10,30: Gibanje «Unità popolare» poziva vse prebivalstvo, da se udeleži zborovanja ob desetletnici osvoboditve, ki bo

v KINU NAZIONALE

na katerem bo govoril

FERRUCCIO PARRI

eden izmed poveljnikov italijanskih partizanskih sil in bivši ministrski predsednik.

V ponedeljek 25. t.m.

V Miljah

Ob 10: na glavnem trgu zborovanje, na katerem govorita župan

Giordano Pacco in Arturo Calabria

Pred zborovanjem bodo položeni venci na grobu vseh padlih.

V Dolini

Položitev vencev na grobove padlih in na spomenike.

Ob 16: slavnostna seja občinskega sveta.

Ob 17: proslava zgodovinskega dneva na dolinskem trgu; govori dolinski župan

Dušan Lovriha

V Nabrežini

Ob. 10,30: slavnostna seja občinskega sveta in odkritje spominske plošče na županstvu.

V Zgoniku

Slavnostna seja občinskega sveta in odkritje spominske plošče na županstvu.

V Trstu

Odkritje spominske plošče 71 talcem na Općinah, v Rižarni, pri Sv. Justu, odkritje plošč z novimi imeni ulic, maša pri Sv. Justu, položitev venca k spomeniku padlih pri Sv. Justu in proslava v Verdiju.

V TOREK, 26 t. m.

Ob 19,30: v Kinu ob morju Komunistična partija priredja proslavo desetletnice osvoboditve. Govorila bosta

Marija Bernetič in Bonomo Tominez

V Repentabru

Repentabrska občina bo desetletnico osvoboditve proslavila 1. maja zjutraj s slavnostno sejo občinskega sveta, odkritjem spominske plošče padlim in položitvijo venca k spomeniku v Velikem Repnu.

VEST, KI RAZVESELJUJE IN NAVDUŠUJE NAŠE LJUDI

Tov. Palmiro Togliatti pride v Trst na letošnje prvomajsko praznovanje

Dopoldanska sindikalna manifestacija s povorko in zborovanjem - Na stadionu telovadno-športno-folklorna prireditev Gostovali bodo telovadci, športniki in baleti iz Bologne, Modene in Gradiške - Intenzivne priprave v Trstu

Generalni sekretar Komunistične partije Italije tovariš PALMIRO TOGLIATTI bo prisostvoval našim prvomajskim manifestacijam.

Čim je bila ta vest dana v javnost je prišlo do izraza veliko zadovoljstvo in navdušenje naših ljudi. Tov. Togliatti je ljubljeni vodja italijanskih delovnih ljudi in uživa zaupanje tržaških delovnih množic, ki gledajo v njem junaškega in genialnega borca za mir, demokracijo in socializem. Tržaški delovni ljudje bodo sprejeli tov. Togliattija v svojo sredo in se pripravljajo, da mu pokažejo svoja bratska in tovariška čustva.

Jasno je, da so vsi naši ljudje ponosni na to, da je tov. Togliatti sprejel naše vabilo za prihod v Trst. Zato pa bodo prihiteli z vseh strani mesta in podeželja, da ga pozdravijo. Tudi mi gledamo v njem velikega vodjo italijanskega ljudstva ,velikega prijatelja narodov, ki se borijo za boljše in lepše življenje. Slovenci pa ga bomo še posebej pozdravili, ker je vedno dokazal, da je naš prijatelj in pobornik naših pravic. Zato ni čudno, da je ob vesti njegovega prihoda v Trst završalo tudi med Slovenci, tudi na podeželju, po naših vaseh. V teh dneh prihajajo do nas ljudje, ki zagotavljajo, da se bodo vasi odzvale pozivu, naj se pride polnoštevilno v Trst. Nekdo nam je rekel, da se bodo Prvega maja vaši izpraznile in trumoma prišle v Trst, da pozdravijo voditelja KPI.

Zaradi prisotnosti tov. Togliattija in zaradi priprav, ki se intenzivno vršijo po vsem ozemlju, bo letošnji Prvi maj v Trstu še mogočnejši kot druga leta.

Po tovarnah, po mestu in predmestju, po vaseh se ljudje pripravljajo na udeležbo v prvomajskih manifestacijah, ki se bodo delile na dvoje. Prva manifestacija, ki jo organizira Delavska zveza, se bo vršila kot vsako leto zjutraj. Po mestnih ulicah bo povorka, ki se je bo udeležilo na tisoče in tisoče ljudi in bo manifestirala za mir, delo in demokracijo. Nato bo sindikalno zborovanje na enem izmed osrednjih tržaških trgov. Tudi letos je Delavska zveza zaprosila Veliki trg in ni rečeno, da ga ne bo dobila, kar bi prav gotovo pritisnilo na to manifestacijo še veličastnejši pečat.

Popoldne pa bo manifestacija na stadionu pri Sv. Soboti. Organizira jo Komunistična partija.

Stadion nam je bil že dodeljen. Na stadionu se bo vršila velika telovadno - športno - folklorna manifestacija z udeležbo večjih skupin iz Trsta, okolice, Goriškega, Bologne in Modene. Naši mladinci in mladinke se povsod intenzivno pripravljajo na posebne telovadne nastope, pripravljajo se tudi nekateri baleti. Javlja se tudi nastop nekaterih pevskih zborov. Iz Gradiške smo prejeli vest, da se bo te manifestacije udeležil tudi tamkajšnji folklorni balet, ki je že druga leta uspešno nastopil na stadionu. Iz Bologne pa nam javljajo, da bodo prišli slavni orodni telovadci društva «Sempre avanti», ki so najboljši v Italiji. Prav tako se bodo manifestacije udeležili številni atleti, ki bodo nastopili v teku na 880,1500 in 3000 metrov. Iz Modene pa bo prišel 50-članski folklorni balet, ki je eden izmed najbolj karakterističnih v Italiji. Iz Bologne bo prišlo kakih 600 motoristov, ki bodo prinesli tržaškemu delovnemu ljudstvu bratske pozdrave emilijanskih delovnih ljudi.

Program je torej obsežen in bogat. Poleg vseh teh nastopov pa bo tudi defile delavcev, kmetov, delovnih ljudi na splošno, športnikov, telovadcev, pionirjev. Zaradi vsega tega je pričakovati, da bo na stadion prihitelo na tisoče in tisoče ljudi in da bo manifestacija izpadla še veličastnejša kot druga leta.

V ponedeljek 25. aprila bodo tržaški telovadci imeli generalno vajo v Boljunecu.

VSI OBENCI OBSOJAJO POSKUS ODVZEMA PROSVETNEGA DOMA

Nad sedemsto podpisov na protestu proti krivici

Dr. Palamara naj prepreči izvršitev krivičnega dejanja

Prejšnji teden je Komisariat za italijansko mladino v Trstu poslal pismo prosvetnemu društvu «Opčine», naj do 30. aprila t. l. izprazni Prosvetni dom na Opčinah. Ta vest je zelo ogorčila vse vaščane, ne glede na to, če so člani prizadetega društva ali ne. V zahtevi omenjenega komisariata vidijo naši ljudje ponovno krivico — veliko krivico — ki se nam godi potem, ko je bil podpisan v Londonu nek sporazum, po katerem bi morala biti naša narodna manjšina na tem področju vsestransko zaščitena.

Odbor prosvetnega društva se nikakor ni prestrašil zaradi te krivične zahteve. Zaveda se, da je pravica na njegovi strani. Zato bo svojo pravdo branil do zmage. Pri tem je deležen najširše solidarnosti ne le vaškega, temveč vsega demokratičnega prebivalstva na Tržaškem. V teku je podpisovanje spomenice, ki bo v kratkem poslana merodajnim oblastem. Doslej so nabrali že nad 700 podpisov. Vladnemu komisarju v Trstu je bil naslovljen tudi protest, zastopniki vasi pa so zaprosili za sprejem pri dr. Palamari.

Že na prvo zahtevo Komisariata naj prosvetno društvo «Opčine» odgovorilo, da Prosvetnega doma ne more izročiti, ker ga nujno potrebuje obenem je v pismu poudarilo, da Komisariat nima pravice zahtevati Doma, ker obstaja odgovarjajoča najemninska pogodba.

Pred par dnevi pa je društvo dobilo drugo pismo od Komisariata, v katerem isti še nadalje vztraja pri svoji zahtevi. V tem dopisu je drznost, katero bi po vsej pravici lahko označili z nesramnostjo, še večja, saj zahtevajo izpraznitev do 25. t. m.

Povsem jasno je, da se prosvetno društvo ne bo ustrašilo niti tega poziva.

Odveč bi bilo ponovno ugibati, zakaj se Komisariatu za italijansko mladino tako mudi. Popolnoma jasno je, da hoče ustvariti sredi Opčin, ki stoje na slovenskih tleh, še eno središče za potujčevanje našega naroda, da hoče preprečiti vsako kulturno delovanje Slovencev. To pa je zelo resna zadeva. Merodajne oblasti in v tem primeru tudi Vladni komisar dr. Palamara, kateremu se je tako mudilo podpisati odredbo o prehodu imovine bivše GIL na Komisariat za italijansko mladino, so dolžne vzeti to zadevo v resen in trezen pretres. Vedo pa naj, da po tej poti se ne bo dalo hoditi dalje; kajti po sličnih poti je hodil svojčas fašizem. Ta pot prav gotovo ne služi pomirjenju duhov, ravno nasprotno! In to ni v skladu s črko in duhom londonskega sporazuma!

Vdovi Frausina izročena zlata kolajna

MILANO — V nedeljo je bila velika manifestacija osvobodilnega gibanja, na kateri je govoril tov. Togliatti. Ob tej priliki so bile izročene zlate spominske kolajne družinam najboljših padlih borcev. Namestnica sekretarja KP Trsta Marija Bernetič je izročila zlato kolajno ženi Luigija Frausin.

46.200 podpisov v Trstu

V nedeljo se je zaključila v Rimu konferenca parlamentarne unije, kateri so prisostovali tudi parlamentarci nekaterih ljudskih demokracij. Ob zaključku svoje konference so predstavniki 30 parlamentov izglasovali resolucijo, v kateri se zahtevata kontrola nad atomsko energijo in prepoved atomskega ter jedrnega orožja. S to resolucijo so se torej kvalificirani izvoljeni predstavniki vseh najbolj razvitih dežel v svetu izrekli proti atomskemu orožju in tako pridružili svoj glas čedalje večjim množicam, ki se v tem trenutku posredno ali neposredno odzivajo Dunajskemu apelu proti pripravam atomske vojne.

V nedeljo je vsedržavni odbor miru v Italiji sporočil, da se je v deželi nabralo približno 7.050.000 podpisov. Podpisi so takole razdeljeni: Piemont 301.488, Liguria 304.336, Lombardia 928.566, Benečija 444.409, Emilia 1.473.877, Toscana 762.972, Umbria 134.340, Marche 212.450, Lazio 347.617, Abruzzo 100.847, Campania 489.500, Puglie 518.609, Lucania 76.800, Calabria 166.000, Sicilia 631.570, Sardegna 148.120.

Kampanja za nabiranje podpisov se kljub Palamarovi prepovedi nadaljuje tudi v Trstu. Do četrtka zvečer je bilo nabranih 46.200 podpisov. Ta številka dokazuje, da se naši ljudje niso prestrašili Palamarovega odloka in da so takoj dobili nove oblike nabiranja podpisov. Kot smo že večkrat ugotovili se kampanja razvija z večjimi težavami. A kljub tem težavam so bili doseženi rezultati, ki si jih nekateri krogi niso pričakovali. Dobro se se izkazale Trebče, kjer so nabrali 420 podpisov.

So pa nekateri odbori miru, ki bi lahko boljše izkoristili svoje možnosti. Prav posebno je treba poudariti, da delo po vaseh ni prav nič težavno in da bi se tam akcija lahko že zaključila, če bi se dobile primerne oblike delovanja. V teh zadnjih dneh je naše delo olajšano zaradi dejstva, da je papež govoril proti pripravljanju atomske vojne in proti atomskemu orožju ter si želel uporabe atomske energije v miroljubne svrhe. Če so do sedaj nekateri krogi na slovenskem polju skušali ovirati nabiranje podpisov med Slovenci, se sedaj ne bodo mogli postaviti proti papežu. Zato je potrebno, da se približamo vsem tistim vernikom, ki še niso podpisali Dunajskega apela, in jim povemo važnost sedanje akcije proti atomskemu orožju in nevarnosti atomske vojne. Če bomo to storili, bomo prav gotovo želi obilne uspehe.

Konferenca v Bandungu obsoja kolonializem, rasizem in vojne priprave

Ču En Laj poudarja, da ni med deželami, zastopanimi na konferenci, nasprotij kljub ideološkim razlikam in da se lahko najde platforma za rešitev skupnih problemov

BANDUNG — V ponedeljek se je začela Azijsko-afriška konferenca z govorom predsednika Indonezijske republike dr. Soekarna. Na konferenci so prisotni predstavniki 29 afriških in azijskih držav: Indije, Pakistana, Burme, Indonezije, Ceylona, Afganistana, Saudske Arabije, Kambodže, Kitajske, Zlate obale, Egipta, Abesinije, Filipinov, Japonske, Jordanije, Iraka, Irana, Laosa, Libanona, Liberije, Libije, Nepala, Sirije, Sudana, Siama, Turčije, DR Vitenama, Južnega Vietnama in Jemena. Poleg uradnih predstavnikov 29 držav, gi predstavljajo milijardo 250 milijonov prebivalcev, t. j. preko polovice človeštva, so prisotni tudi opazovalci nekaterih drugih dežel, ki živijo v kolonialnem suženjstvu.

V svojem otvoritvenem govoru je dr. Soekarno poudaril, da se morajo afriški in azijski narodi boriti proti kolonializmu, za osamosvojitev vseh dežel, ki so še odvisne, proti rasizmu, za mirno sodelovanje in sožitje med vsemi deželami na svetu. Dr. Soekarno je prav tako poudaril, da je treba na vsak način doseči prepoved atomskega in jedrnega orožja, ki predstavlja veliko grožnjo za vse človeštvo.

Za predsednika konference je bil izvoljen indonezijski ministrski predsednik Sastroamidžodžo, ki je predlagal 5 točk dnevnega reda: gospodarsko sodelovanje, kulturno sodelovanje, človeške pravice, vprašanje odvisnih narodov, borba za svetovni mir in sodelovanje med narodi. Dnevni red je bil sprejet. Nekatere delegacije so si lastile pravico, da vnesejo pozneje na dnevni red še vprašanje jedrnega orožja in položaja v Severni Afriki.

V torek in sredo je na plenarni seji poleg drugih govoril tudi Ču En Laj, ki je v svojem prvem govoru poudaril, da ni nasprotij med afriško-azijskimi deželami kljub ideološkim in družbenim razlikam ter da se z dobro voljo da kmalu najti skupna podlaga za sporazum. Mirno sožitje med narodi naj temelji na 5 načelih, ki so jih sprejele Burma, Indija in Kitajska; spoštovanje ozemeljske suverenosti in nedotakljivosti, nenapadalnost, nevmešavanje v notranje zadeve, enakopravnost in vzajemna korist. Na podlagi teh načel je Kitajska pripravljena skleniti z vsakršno državo prijateljske politične gospodarske in kulturne odnose. Ču En Laj je tako v prvem kot v drugem govoru poudaril, da Kitajska ne trpi ameriškega vmešavanja v njene notranje zadeve in napadalnega zadržanja pri Formozi. Poudaril je, da ne more biti svobode in neodvisnosti, če ZDA ustanavljajo v Aziji in Afriki svoja strateška oporišča, če se skušajo spraviti v pozabo sporazumi iz Ženeve, če se grozi z atomskim orožjem, če se na najbolj grob način zapostavljajo drugi narodi.

V sredo so začeli delovati gospodarski, kulturni in politični odbor. Slednji je že izglasoval resolucijo o človeških pravicah, o kateri bo razpravljala plenarna seja konference.

Konferenca v Bandungu je največji dogodek v zgodovini. Prvič so se predstavniki Azije in Afrike zbrali na posvetovanju brez «varuhov» in brez pritiska, da svobodno razpravljajo o svojih problemih in določijo smernice svojega delovanja. Zato je ta konferenca spremljana s sovraštvom ameriških in angleških imperialistov, zato jo z zaupanjem in simpatijo spremljajo vsi narodi sveta, ki vidijo le v svobodni in neodvisni Aziji ter Afriki porok miru in napredka v svetu.

Nagy in Farkaš izključena iz C. K.

BUDIMPEŠTA — Centralni komite Madžarske delavske stranke je izključil iz Politbiroja in Centralnega komiteja tov. Imre Nagya zaradi njegovih desničarskih odklonov. Iz politbiroja je bil izključen tudi tov. Farkaš. Ljudska skupščina je razrešila dolžnosti ministrskega predsednika Nagyja in na njegovo mesto izvolila 35-letnega tov. Andrasa Hegedusa, ki je po poreklu kmet.

Avstrija bo na sovjetsko pobudo v kratkem samostojna in neodvisna

Svet je z velikim zadovoljstvom in zadoščenjem sprejel vest o pozitivnem zaključku pogajanj med sovjetskimi in avstrijskimi predstavniki v Moskvi. Pogajanja so se, kot je znano, začela 11. in se zaključila v četrtek 14. aprila. Kancler Raab in zunanji minister Schaerf sta že v petek popoldne pristala na dunajskem letališču in sporočila avstrijskemu ljudstvu da se z naglimi koraki bliža dan podpisa mirovne pogodbe in obnove avstrijske neodvisnosti.

Zaključno poročilo o razgovorih se de i na 8 točk. V prvi točki se ugotavlja, da je potrebno čim prej podpisati mirovno pogodbo z Avstrijo v interesu avstrijskega ljudstva in utrditve miru v Evropi. V 2. točki se Avstrija obvezuje da ne bo pristopila v noben vojaški pakt, da ne bo dovolila ustanavljanja vojaških oporišč na svojem ozemlju in da bo vodila popolnoma samostojno politiko. Čete naj bi se umaknile takoj po podpisu mirovne pogodbe ne pozneje od 31. decembra 1955; naj bi se čim prej sklicala konferenca 4 zunanjih ministrov za ureditev vprašanja; Avstrija bo plačala reparacije pod najugodnejšimi pogoji; ZSSR odstopa Avstriji vso svojo lastnino v deželi, uredili se bodo čim prej trgovski odnosi med obema deželama; v kratkem pa bodo pomiloščeni avstrijski državljani, ki so bili sojeni zaradi vojnih zločinov.

V torek je Molotov izročil zahodnim diplomatskim predstavnikom v Moskvi noto, s katero se predlaga čim prejšnje sklicanje konference štirih zunanjih ministrov na Dunaju za ureditev avstrijskega vprašanja in za podpis mirovne pogodbe.

Zahodniki ne bodo mogli preko teh uspešnih pogajanj, čeprav so že javili da je treba biti previdni v ocenjevanju Raabovega poslanstva v Moskvi. Dulles je avstrijskemu poslaniku v Washingtonu Gruberju dejal, da bodo ZDA brzkone sprejele sovjetske predloge, da pa ni ne preveč optimist, ne preveč pesimist. Stališče zahodnikov odraža pač razburjenost zaradi velike zmage sovjetske diplomacije in zaradi odločilnega koraka naprej k ureditvi enega izmed najbolj perečih vprašanj v Evropi. S temi uspešnimi pogajanji ki so bili po izpovedi samih Avstrijcev, prijateljski, bo lahko Avstrija postala dežela, ki bo most prijateljstva med Zahodom in Vzhodom ter za vzgled možnosti nevtralne in samostojne politike.

PARTIZANSKI DUH ŽIVI V SRCIH IN DEJANJIH NAŠEGA LJUDSTVA

Slava 52 talcem iz ul. Ghega!

GRMEK Zora,
PETRACCO Laura,
BLAŽINA Just,
PERIC Rudolf,
KARIŠ Hilarij,
TOGNOLLI Gilberto,
KRIŽAJ Ivan,
DELLA GALLA Giulio,
SOLDAT Lucijan
PETELIN Karlo,
ULIVELLI Angelo,
GEAT Irma,
BIZJAK Anton,
BLAŽIČ Ivan
KOČEVAR Stanislav,
DEKLEVA Jože,
KRIŽAJ Alojz,
KRIŽAJ Karlo,
BLAŽIČ Franc,
ŠABAC Alojz,
ŽELJKO Venceslav,
TURK Marija,
BIZJAK Roza,
NEMEC Gilbert,
GULIČ Stanislav,
TURK Franc,
TURK Stanko,
TURK Jožko,
ZIANI Felice,
MILLO Carlo,
BULICH Ivan,
JURMAN Franc,
ZOVIČ Anton,
FELISELIZ Alberto,
FELISELIZ Francesco,
PREMRL Franc,
CAVALLARO Edoardo,
SEMINARO Salvatore,
BAN Ivan,
MADALOZZO Eugenio,
MACORICH Angelo,
PAVLIN Franc,
PELICON Danilo,
BOGATEC Miroslav,
STEGEL Anton,
BOLE Ivan,
GRGIČ Stanko,
EFTIMIADI Marco.

Dva talca sta ostala nepoznana.

Mavhinje, Cerovlje, Vižovlje in Medja vas - požgane vasi

Deset let je poteklo od zaključka vojne. Tisti, ki so se rodili po maju 1945, imajo že 10 let, zahajajo v zadnje leto osnovne šole, že razumejo marsikakšen vsakdanji problem, so že celi možički ali ženice. Tisti, ki smo bili neposredno v vojni vihri in smo v njej sodelovali, se staramo. Ne smejo in ne morejo se pa starati naši spomini na vse, kar smo doživeli v vojnih letih. Ne morda zato, ker hočemo biti maščevalni, marveč samo, ker nočemo več pretrpeti, kar smo pretrpeli, ker nočemo, da bi naše ljudstvo ponovno doživeli iste grozote in strahote kot pred desetimi in več leti.

Zato, samo zato se spominjamo vojne in naših žrtev. Hočemo, da postanejo naše žrtve opomin vsem, ki bi radi sprožili novo klanje, ki bi radi ponovno spravili na noge fašistične in nacistične izvržke. Spominjamo se svojih žrtev tudi zato, ker smo mnenja, da niso bili še doseženi vsi ideali izza časa vojne, kateri se celo postavljajo v nevarnost.

V tem smislu hočemo, da ne bi naši ljudje pozabili, kako so bile 16. avgusta 1944 požgane Mavhinje, Cerovlje, Vižovlje in Medja vas. Hočemo tudi seznaniti naš naraščaj s temi dejstvi tako, da bo vedel, koliko je bilo žrtev zato, da se jim zagotovijo boljši pogoji borbe za lepše in dostojnejše življenje.

16. avgusta 1944 zgodaj v jutru so pridrvele v Mavhinje, Cerovlje, Vižovlje in Medjo vas nacistične horde skupno s svojimi fašističnimi in domobranskimi hlapci. Vasi so bile obkoljene, obdane s četami do zob oboroženih Nemcev, fašistov in domobrancev. Ko je bila ta prva «operacija» proti neoboroženemu prebivalstvu izvršena, so Nemci začeli vdirati v hiše in poditi ljudi na vaške trge. Ljudem niso pustili vzeti s seboj ničesar. Zganjali so skupaj tudi živino in se je polastili. Le tu pa tam so kakemu kmetu pustili kakšno govedo ali drobnico. Potem, ko so bili vaščani zbrani, so jih odvedli v Sesljan v neko hišo na poti proti glavni cesti.

Hiše po vaseh pa so med tem zagorele. Prav v kratkem so bile vse štiri vasi v plamenih. V Mavhinjah so Nemci pustili le par hiš, v Cerovljah so jih pustili 4, v Medji vasi 2, v Vižovljah 2.

Da bi dokončali svoj ostudni posel, so Nemci februarja 1945 pobrali vse preostale moške štirih vasi in jih internirali v Nemčijo. Tako so izvajali svoj «novi red».

Poudariti pa je treba, da se tega posla 16. avgusta 1944 in februarja 1945 niso lotili le Nemci in italijanski fašisti, marveč tudi poturice slovenskega porekla, izdajalci in rablji lastnega naroda: domobranci, ki so bili le branitelji tretjega rajha, ne pa branitelji svojih domov, kot so skušali prikazovati.

Ko že pišemo o teh štirih vaseh, naj povemo, kaj so vse dale v borbi proti fašizmu in nacizmu, za osvoboditev. Poleg tega, da so bile popolnoma požgane, so stoodstotno pomagale osvobodilnemu gibanju, podpirale partizansko gibanje.

Iz Mavhinj je bilo 23 partizanov, od katerih je padlo kar 9 v borbi proti sovražniku našega naroda in človeštva. Nemci so poslali v Nemčijo v internacijo 18 ljudi, od katerih je eden umrl, dva pa sta umrla zaradi stradanja potem, ko sta se vrnila domov.

Iz Cerovelj je bilo 12 ljudi v partizanih, v internaciji jih je bilo okrog 20. Eden je padel v partizanih in en drugi je umrl po svoji vrnitvi iz Nemčije.

Iz Medje vasi je bilo 5 ljudi v partizanih, od katerih sta dva padla v borbi, eden pa je bil sežgan v Rižarni. Internirancih je bilo 28.

Iz Vižovelj je bilo 8 ljudi v partizanih, od katerih so 4 padli. Interniranih je bilo 8.

Te številke ne pomenijo nič, če ne povemo, da so te vasi zelo majhne in da šteje največja od njih približno 60 hišnih številk.

Naše ljudstvo je torej veliko dalo v osvobodilnem boju. Dalo je, bi rekli, še preko svojih moči. Zato bi bilo nedopustno, da bi na vse te žrtve po-

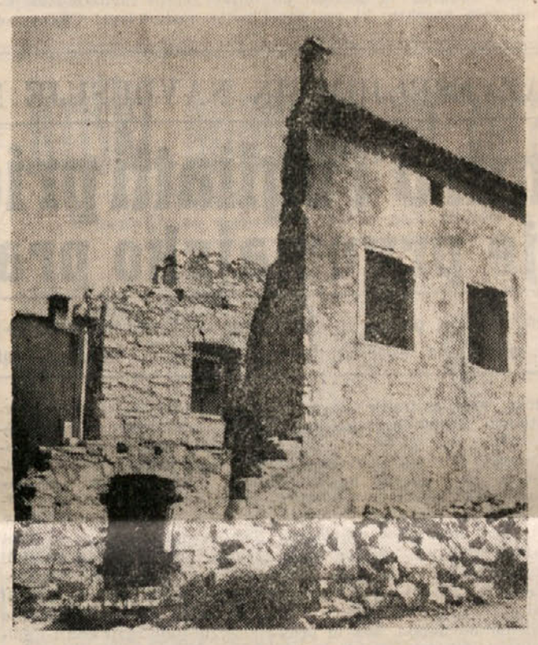

Zalostni sledovi, ki so jih pustili leta 1944 za sabo podivjani nacisti v štirih vaseh nabrežinske občine.

Slovansko-italijansko bratstvo je bilo utrjeno s krvjo naših padlih za časa osvobodilnega boja. Varujmo in krepimo ga, ker je porok zmage ljudskih sil nad silami reakcije in fašizma!

"Goriška fronta"

Iz spominov partizana D.F.-S. objavljamo odlomek o borbi na «goriški fronti» jeseni 1943.

...S strateškega stališča je bila goriška fronta takrat prav za prav napačna odločitev; bolje bi bilo, da bi še nadalje ostali pri diverzantskih akcijah. Dotok v partizane je bil v tistih dneh ogromen. Ljudje so se vsepovsod oboroževali. Skupine tako oboroženih ljudi so prihajale neformirane h Gorici. Komandni kader je hitel na vse strani, da bi množice ljudi organiziral v vojaške edinice...

Goriška fronta je bila razdeljena med oba Primorska odreda. Južno primorski odred je držal položaje do goriške ceste; Ajševo in severni del čez Solkan do Svete gore pa je držal Severni primorski odred. Zveze med edinicami in intendanturo sploh ni bilo. Intendanca skoraj ni bila potrebna; ljudje so hranili borce po vaseh. V prašanju organizacije vojske takrat nismo posvečali velike pozornosti. Še preden smo pričeli z napadom na Gorico, so šli ljudje z zastavami v mesto demonstrirat. Tu pa so jih zavrnili. Ljudstvo je najprej poizkušalo manifestativno vdreti v Gorico, toda brez uspeha.

V treh dneh smo organizirali vojsko in pričeli z napadi. Proti Gorici smo šli v treh kolonah. Mobilizirance smo kar med potjo učili, kako se streljа z mitraljezom. Veliko je bilo borcev, ki niti s puško niso znali streljati.

N. J. z Vogerskega je imel nalogo zasesti šentpetrski kolodvor. Solkanski most so že držali Nemci. Ta del bi bil moral zasesti I. Meni je bila poverjena naloga, da z eno kolono zasedem kolodvor Svete gore. Medtem ko smo iskali zveze z italijansko vojsko, so prišli v Gorico Nemci. Ponoči je N. uspelo zavzeti kolodvor. Tolkli smo se v samem mestu s takimi borci, ki niso znali niti prav puške polniti. Tako si tekal od enega borca do drugega in mu kazal, kako se polni puška. Slednjič smo se morali umakniti iz Gorice in držati položaje pred mestom.

S svojimi ljudmi sem bil na položajih komaj sto metrov od kolodvora. Medtem so posegli vmes Nemci z oklopnimi enotami, s tanki in z oklopnimi avtomobili. Da bi se v tem času moglo govoriti o organizirani vojski, ki je razdeljena na bataljone in čete, skratka na določene vojaške formacije, ki imajo odgovorne komandante, to ni bilo niti pomisliti. Vojska je bila množica ljudi, ki se je sama oborožila in se nekako po svojem lastnem navdihu šla bojevat. Sicer je res, da nas je bilo med njimi precej starih partizanov, toda bilo nas je še vedno premalo, da bi mogli v kratkem času organizirati tolikšno množico.

Zaplenili smo nekaj havbic in nekega dne se nam je posrečilo s topovskim strelom zadeti nemško letalo na letališču. Vse bojevanje na goriški fronti bi lahko označili kot spontano množično vstajo primorskega ljudstva in pohod na Gorico.

Čez nekaj dni smo organizirali napad na mirensko letališče. Nemci so imeli tam nekaj letal, s katerimi so neprestano obstreljevali naše položaje. Uspelo nam je prodreti na letališče in zažgati tri letala. Toda skoraj istem času so pridrveli nemški tanki in morali smo se umakniti.

Še prej, ob italijanskem razpadu smo bili letališče zasedli in zapleenili dve letali. Z enim smo hoteli izvesti napad na solkanski most. Nekajkrat je naša štorklja zakrožila nad mostom, ker pa so imeli Nemci močno protiletalsko obrambo, se je moralo letalo vrniti. Pilot je bil Italijan...

Tiste dni nam je uspelo tudi sestreliti nemško letalo «Junker». Okoli položajev smo imeli protiletalska gnezda, v katere smo postavili tri težke «brede». Kadar koli so prišli nemški letalci — to se je ponavljalo tri do — smo z vsemi mitraljezi vžgali po njih. Borci po cestah so ustavljali in kar s puškami streljali na letala. Tako se nam je posrečilo sestreliti eno letalo. Nekaj dni potem nemških letal ni bilo na spregled. Ljudje so seveda naš uspeh močno hvalili.

Zadnje dni goriške fronte je začelo pregrupiranje. Iz vse te množice ljudi smo hoteli organizirati brigade... Ko smo se vračali na teren, da pregrupiranje izvedemo, nas je zajela velika nemška ofenziva. Nemci so dobili precej ojačenj iz Italije, zlasti oklopnih enot in letalstva. Ofenziva je bila obsežno zasnovana.

Po ofenzivi smo znova zbirali ljudi. V dobrem tednu je imela Goriška brigada spet kakih pet sto mož. Orožje se ni izgubilo, ker so ga fantje po večini skrili ali zakopali...

D.F.-S.

Padli za svobodo

KNEZ ALOJZ
rojen v Samatorci 18. 8. 19..
Partizan Južno primorskega odreda. Padel v Prečni 22. 8. 1944.

PIPAN ALBERT
rojen v Vižovljah 11. 11. 19..
Partizan Južno primorskega odreda. Padel 4. 3. 1945.

* * *

ANTONIC EDVARD-LENA
rojen v Sempolaju 20. 5. 19..
Partizan III. minerskega voda
Sežgan v Rižarni 7. 4. 19..

* * *

FERFOLJA JOSIP
rojen v Vižovljah 11. 1. 19..
Partizan III. minerskega voda
Sežgan v Rižarni 29. 4. 19..

* * *

LEGISA ALOJZ - FRIDER
rojen v Cerovljah 24. 8. 19..
Partizan Komande mesta Sv..
Padel v Bakru 14. 5. 1945

* * *

PIPAN IVAN
rojen v Vižovljah 6. 8. 19..
Partizan Južno primorskega odreda. Padel v Rihemberku 2. 2. 1944.

V trajen spomin

BARKOVLJE

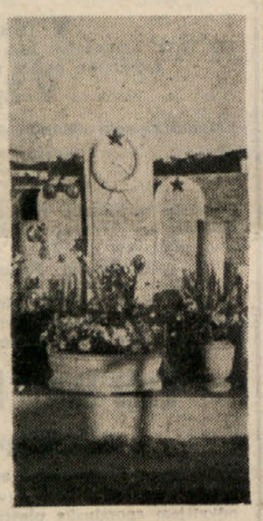

PROSEK

TREBCE

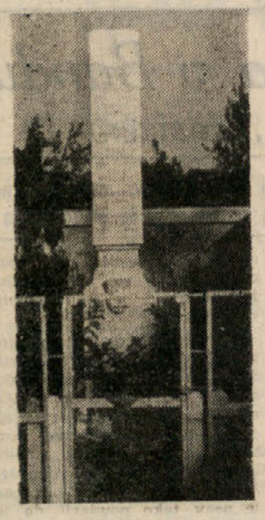

GROPADA

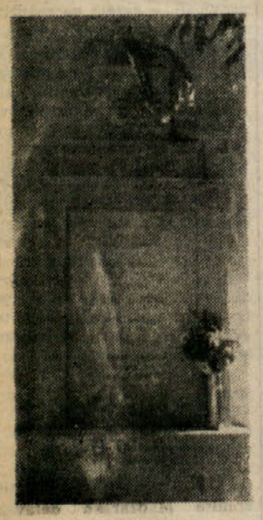

PADRICE

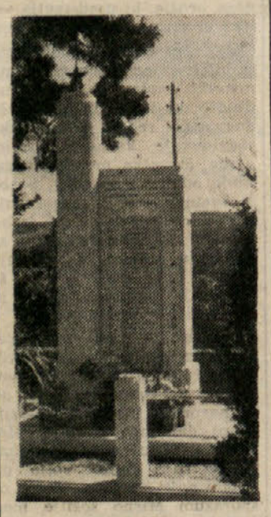

DOMJO

Večna slava vsem našim padlim!

NEKAJ DOŽIVLJAJEV IZ OSVOBODILNE BORBE

Rešena partizanska literatura in na poti ukanjeni fašist

Čas hiti! Kmalu bo preteklo deset let, odkar je bilo vojne konec, in, nehote, bežijo človeku misli na prestane borbe, trpljenje in grozote. Ko se spomnimo vsega gorja, se nam zdi, da so bile le strašne sanje. Toda, ko se spomnimo na tiste, ki jih ni več med nami, spoznamo, da to niso bile grde sanje, marveč čista gola realnost. Kaj pa danas, po 10 letih, odkar je končala vojna, ali nam morda državniki obetajo delo in boljšo bodočnost? Zopet pripravljajo novo in tokrat še strašnejšo, atomsko vojno. Mi pa, ki vemo, kaj je vojna, bomo napeli vse sile, da jo preprečimo. Izpolniti moramo željo naših padlih, ki so v poslednjih vzdihljajih govorili «Če padem, ostane drugi ki bo nadaljeval našo borbo». Ostali smo mi, ki moramo privesti to borbo do končne zmage.

* * *

Bilo je leta 1943. Ko sem nekega jutra vstala, zagledam pod oknom nemškega vojaka z naperjeno brzostrelko. Takoj mi je misel padla na skrita pisma in partizansko literaturo. Skočim urno k omari, zgrabim pisma in ostalo ter grem v sobo, kjer je spal moj mali Milko. Zbudim ga in mu rečem: «Milko, Nemci so tukaj! Skrij to pod sabo in napravi se, kot da trdno spiš». Otrok me pazljivo posluša, odmakne se, da sem lahko urno skrila ves material. V istem trenutku čujem, da razbijajo po vratih. Čim odprem, planejo nemški vojaki v stanovanje in začnejo z vso naglico iskati po kuhinji orožje in drugo. Nato gredo v sobo, ne briga jih, da bodo s tem lahko zbudili spečega otroka. Ko začnejo mrzlično brskati po vseh kotih, sem jih jaz opazovala z grozo v srcu. Upala sem, da ne bodo šli k postelji in da ne bodo odkrili otroka. Mrščavica me je spreletela po vsem telesu, ko je eden izmed vojakov le pristopil k postelji. Kaj bo, če odgrne otroka? Toda na vso srečo se je samo bežno ozrl in odšli so na to iz sobe. Čim so vojaki zapustili stanovanje, sem tekla v sobo, tesno sem objela otroka. S tem objemom sem mu hotela nekako povedati, kaj je v tistem trenutku napravil za svojo mater in zase. A njegove oči so se smejale, njegovi mišji zobki so se lesketali, ko mi je zašepetal: «Smo jih, mar ne mama!» «Ali nisem bil, kot velik fant?» Da, bil si pravi velik fant! Toda še danes, ko si v resnici velik in postaven fant, me spreleti groza, če pomislim na tiste trenutke.

* * *

V Malem Repnu smo imeli sestanek za openski okraj. Takratni tajnik okraja, tov. Karel Kirov, ki ga ni več med nami, nam je razložil pomen akcije «posojila svobode». Zadali smo si nalogo, da bomo nabrali čim večjo vsoto denarja za našo vojsko. In v resnici je nabiralna akcija dobro uspela. Toda nastal je glavni problem, kako nesti denar na določeno mesto. Fašisti so imeli postojanke na vseh cestah, denar pa je moral priti na določeno mesto, ker so ga partizani nujno potrebovali. Sklenjeno je bilo, da bom denar nesla jaz. Seveda je bilo treba denar dobro skriti, da ne pride v roke fašistom ali Nemcem. Bila sem zelo vesela, da smo nabrali toliko denarja. Z zadovoljstvom sem polagala zavitek za zavitkom v torbo in si mislila, da bi bil vsaj vsak desetak ali stotak milijon.

Ko sem pospravila vse v torbo, sem vzela kolo in se odpravila na Kras. Čim pridem do Prelovca, sem takoj opazila, da se je moralo v teku noči nekaj pripetiti, ker je bila cesta zaprta. Stopila sem s kolesa na stezo. Vse naokrog ni bilo žive duše, le bori so narahlo šumeli. Nenadoma stoji pred mano fašist, surovo me ustavi in vpraša, kam grem in kaj nosim v torbi. V hipu mi je šinila v glavo posrečena misel, rekla sem mu: «Bodite tako prijazni prosim, pokažite mi, kje je cesta! Se nikdar nisem bila v teh krajih; grem namreč v Dutovlje, da kupim nekaj hrane. V torbi pa imam staro blago, ki bi ga hotela zamenjati za živež». Verjel mi je. Privzdignil je moje kolo in ga prenesel na cesto, torba z denarjem se mu je opletala okrog nog. Mislila sem si: «Kaj, če bi sedaj padla torba na tla?» Vse pa se je dobro izteklo, posojilo svobode je prišlo srečno na določeno mesto.

* * *

Bilo je aprila 1945. Čutili smo, da se bliža konec vojne, nismo pa vedeli, da je že tako blizu. Vršili so se sestanki, na katerih so ljudje končno svobodno volili svoje predstavnike.

S tovarišico Katjo sva 28. aprila prišli v Storje. Sklicali sva vso vas na sestanek. Ko smo bili zbrani, priteče nenadoma otrok in zakriči: «Četniki gredo!» Nastala je v trenutku panika, ki se je pa takoj polegla, ko smo zagledali v daljavi prihajajočo četo upehanih četnikov, ki so bežali pred partizani. V vasi so zahtevali vole, konje in vozove, dobili pa niso ničesar. Sami so nam pripovedovali, da bežijo pred partizani, katerih da je «kot listja in trave». Takrat sem videla starčke, ki so si brisali solze sreče in veselja: «Ali je res, da bo vojne končno le konec?»

Nad Divačo, Bazovico in Trstom so začeli grmeti topovi. Čakali smo pozno v noč. In res je bila naslednji dan Sežana osvobojena. Objemov, poljubov in stiskanja rok, ni bilo ne konca ne kraja. Tako smo v Sežani prvič praznovali 1. maj, delavski praznik na komaj osvobojenih tleh.

KATRA

PROSLAVLJA SE 85. OBLETNICA VELIKEGA PROLETARSKEGA STRATEGA

Lenin o monopolih

Pred 85 leti se je rodil Vladimir Uljanov Lenin, genij proletarske revolucije, vodja prve delavsko-kmečke države v zgodovini in nadaljevalec Marksovega in Engelsovega dela. Delovni ljudje vsega sveta se spominjajo obletnice Leninovega rojstva in nadaljujejo po poti, ki jo je on začrtal za zmago socializma in delavskih pravic po vsem svetu. Ob tej obletnici objavljamo odlomek Leninovega dela «Imperializem kot najvišji stadij kapitalizma».

Videli smo, da je imperializem po svojem ekonomskem bistvu monopolistični kapitalizem. Ze s tem je določeno zgodovinsko mesto imperializma, kajti monopol, ki nastaja na podlagi svobodne konkurence in ravno iz svobodne konkurence, pomeni prehod iz kapitalistične ureditve v višjo družbeno-ekonomsko ureditev. Zlasti je treba podčrtati štiri poglavitne oblike monopola ali glavne pojave monopolističnega kapitalizma, karakteristične za epoho, ki jo raziskujemo.

Prvič: monopol je zrasel iz koncentracije proizvodnje na zelo visoki stopnji razvoja. To so monopolistične zveze kapitalistov, karteli, sindikati (med industrijci, op. ur.), trusti. Videli smo, kakšen velikanski pomen imajo v sodobnem gospodarskem življenju. V začetku XX. stoletja so v naprednih deželah popolnoma prevladale, in če so prve korake v smeri kartteliranja napravile poprej države z visokimi zaščitnimi carinami (Nemčija, Amerika), tedaj se je v Angliji z njenim sistemom svobodne trgovine pokazalo le malo pozneje isto osnovno dejstvo: porajanje monopola iz koncentracije proizvodnje.

Drugič: monopoli so dovedli do pospešenega osvajanja najvažnejših virov surovin, zlasti v osnovni in najbolj kartelirani industriji kapitalistične družbe: v premogovni in železarski industriji. Monopolistična posest najvažnejših virov surovin je silno povečala moč velekapitala in zaostrila protislovje med kartelirano in nekartelirano industrijo.

Tretjič: monopol je zrasel iz bank. Banke so se spremenile iz skromnih posredniških podjetij v monopoliste finančnega kapitala. Kake tri do pet največjih bank katerega koli od najbolj naprednih kapitalističnih narodov je ostvarilo «personalno unijo» industrijskega in bančnega kapitala, osredotočilo v svojih rokah razpolaganje z milijardami in milijardami, ki tvorijo večino kapitala in denarnih dohodkov vse dežele. Finančna oligarhija, ki je z odnosi odvisnosti na gosto omrežila prav vse gospodarske in politične ustanove sodobne buržoazne družbe brez izjeme — glej to je najreliefnejši izraz tega monopola.

Četrtič: monopol je zrasel iz kolonialne politike. Mnogoštevilnim «starim» motivom kolonialne politike je finančni kapital dodal boj za vire surovin, za izvoz kapitala, za «vplivne sfere» — t. j. sfere dobičkanosnih poslov, koncesij, monopolističnih dobičkov ipd. — končno za gospodarski teritorij na splošno. Ko so imele na primer evropske države v svoji kolonialni posesti desetino Afrike, kakor je to bilo še leta 1876 — tedaj se je kolonialna politika mogla razvijati na nemonopolistični način, tako rekoč v obliki takega zavzemanja dežel, ko si si lahko «svobodno prisvojil», kar si hotel. Ko pa je bilo zavzetih devet desetin Afrike (leta 1900), ko je bil razdeljen ves svet — je neogibno nastopila era monopolistične posesti kolonij in torej tudi izredno zaostrenega boja za razdelitev ter ponovno delitev sveta.

V kaki meri je monopolistični kapitalizem zaostril vsa protislovja kapitalizma, je splošno znano. Dovolj je, če omenimo draginjo in pritisk kartelov. Ta zaostritev protislovij je najmogočnejša gibalna sila prehodnega zgodovinskega obdobja ki se je začelo z dokončno zmago svetovnega finančnega kapitala.

Monopoli, oligarhija, težnje po gospodovanju namesto teženj po svobodi, izkoriščanje čedalje večjega števila malih in šibkih narodov po peščici najbogatejših in najmočnejših narodov — vse to je porodilo tiste značilne poteze imperializma, ki nam narekujejo, da ga označimo kot parazitski ali gnijoči kapitalizem. Ustvaritev «rentniške države», oderuške države, katere buržoazija živi v čedalje večjem obsegu od izvoza kapitala in od «striženja kuponov», se čedalje bolj plastično kaže kot ena izmed tendenc imperializma. Bilo bi napačno misliti, da ta tendenca h gnitju izključuje hitro rast kapitalizma; ne, posamezne industrijske panoge, posamezni sloji buržoazije, posamezne dežele izražajo v epohi imperializma z večjo ali manjšo silo zdaj to, zdaj drugo od teh teženj. V celoti vzeto raste kapitalizem neizmerno hitreje kot prej, toda to naraščanje ne postaja samo na splošno neenakomernejše, temveč se kaže neenakomernost tudi-še posebej v gnitju dežel, ki so glede kapitala najmočnejše (Anglija)...

LETOS POTEKA 161-LETNICA USTANOVITVE ŠOLE NA KATINARI

Iz spominov na šolska leta

Ko se letos marljivo pripravljamo, da dostojno proslavimo 161. letnico šole na Katinari, se nehote spominjam na svoja šolska leta. V resnici te vsak rad spominja svojih šolskih let, ko v veseli družbi povemo kako šolsko dogodivščino. Kot sem že omenil, se vsi, ki smo obiskovali katinarsko šolo, to je Lonjerci, Katinarci, Rocolčani in iz Rovt pridno pripravljamo, da častno proslavimo ta datum. 161 let obstoja te šole nam priča, da živimo Slovenci na tej zemlji stoletja in stoletja in da smo se znali že takrat potegovati za svoje šole, ki smo jih tudi dobili.

Največ let sem zahajal v šolo med prvo svetovno vojno. Takratne razmere gotovo niso dopuščale, da bi bili otroci oblečeni kot so danes. Zakrpane hlače, zvezane z vrvico okrog pasu ali čez ramo, prebrana srajca — to je bila naša obleka. O šolski torbi niti govora. Knjige smo nosili v rokah ali pa zvezane na trebuhu. Čevlji so bili prava redkost. Obuli smo jih le v najhujši zimi, če je mati-perica dobila od kake mestne gospe star par. Se ti so bili skoro vedno prevelikli. Ker je bila vojna in pomanjkanje, je bila tudi radodarnost majhna in tako je večina učencev hodila v šolo, ob vsakem letnem času bosa ali v copatah.

Precej mojih součencev ni več med živimi, pomrli so še mladi. Tudi takratnih učiteljev ni večinom več med živimi, od nadučitelja Valentiča, gospoda s kratko bradico in zlatni naočniki, pa do Irme Čokove, ki smo jo te dni pokopali. Nekaj jih je vzela že prva svetovna vojna. Josip Čok je padel nekje v Galiciji, Gerdol pa na italijanski fronti.

Prvi razred šole na Katinari iz leta 1910 z nadučiteljem Valentičem in katehetom Stržinarjem.

Koliko grenkih uric smo s svojo otroško nagajivostjo prizadejali našim učiteljem, ki se jih še danes spominjamo s hvaležnostjo, ker so nam s svojimi nauki pokazali pot, da smo postali dobri družinski očetje, pridni delavci in zvesti svojemu materinemu jeziku.

Moj razred je bil precej številen. V kolikor se še spominjam, je postal eden izmed mojih sošolcev sodnik, dva sta inženirja, drugi pa pridni rokodelci. Največ let smo imeli učitelja Zaharijo. Bil je drobne postave in je zelo ljubil svoje učence. Tudi mi smo ga imeli radi, čeprav smo mu večkrat nagajali. V zadnji klopi sva sedela s prijateljem Ceparjem to pač ker sva bila precej visoke postave in so bile prednje klopi manjše. Imela sva pa vedno še enega sošolca, ki nas je zvesto čakal od prejšnjega leta in nas ob koncu leta pustil naprej v višji razred. S Ceparjem sva klop, ki ni bila pritrjena, v času šolske naloge kar za kratek čas premikala naprej in nazaj, dokler ni tega opazil učitelj. Žrtev je bil seveda vedno naš sovrstnik, ki je najbrže prav zaradi tega ostal tudi naslednje leto v istem razredu.

Včasih nas je obiskal šolski nadzornik. Nek tak obisk mi je ostal prav posebno v spominu. V zadnji klopi smo bili, kljub njegovi prisotnosti, precej nagajivi in se brcali pod klopmi. Najbrže je to opazil, ker me je nenadoma poklical, naj nadaljujem s čitanjem iz berila. Ker sem nekako ulovil zadnjo besedo prejšnjega, ki je čital nekaj iz zgodovine o Napoleonu — vsaj tako se mi je zdelo — sem nadaljeval, kot bi molil očenaš. Nadzorniku pa je bila stvar sumljiva, stopil je k meni in šele takrat opazil, da sploh nimam knjige odprte na pravi strani. Hudega sicer ni bilo, samo po pouku sem moral ostati v razredu in pisati za kazen celo uro «Ko pride gospod nadzornik, bom bolj pozoren».

Verouk je poučeval župnik s Katinare g. Stržinar. Bil je mož močne postave s še močnejšim glasom. Če so bila med pridigo cerkvena vrata odprta bi bili lahko Katinarci poslušali njegovo besedo kar doma. Ta katehet je imel dobro navado, da je ob nedeljah pridigal isto, kot ob tisti nedelji prejšnjega leta. To smo navihanci izkoristili, da smo šli na češnje ali hruške, doma in v šoli pa smo znali gladko ponoviti pridigo, ker smo jo že poznali iz prejšnjih let.

COK KAREL st.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Odgovori Vittorja De Sica

Sodelavec «Vjesnika u srijedu» je zastavil nekaj vprašanj znanemu italijanskemu režiserju V. De Sica na katera je slednji tudi odgovoril. Na vprašanje o njegovem mnenju do filmskih koprodukcij je De Sica izjavil: «Osebno sem proti koprodukciji; današnje koprodukcije so si izmislili samo poslovni ljudje, ne pa ustvarjalne sile».

Na vprašanje, ali bi ga zanimal film italijansko-jugoslovanske koprodukcije, katerega bi on bil realizator, je De Sica rekel: «Takšen film ne bi rad delal. Rad pa bi snemal jugoslovanski film, izključno na jugoslovansko temo, z Jugoslovani. Toda, kdo ve ali bi v tem uspel? Da bi se napravil dober film, je potrebno predvsem čutiti narodnost in jo razumeti. Jaz osebno poznam samo italijanski narod, njegove običaje, moralo, etiko. Nemci za razliko od Francozov in ti za razliko od Japoncev, Italijanov in Jugoslovanov nosijo svoja in samo svoja nacionalna čustva. To je velik študij, predvsem pa čut. **Zato bodo dobre jugoslovanske filme izdelali samo jugoslovanski režiserji in to tisti, ki poznajo svoj narod».**

Jugoslovanski filmi na Kitajskem in Japonskem

Jugoslovansko podjetje za uvoz filmov «Jugoslavija-film» namerava poslati nekaj domačih umetniških filmov na Kitajsko in Japonsko. To bi bil prvi stik s filmskimi producenti in filmskimi delavci teh dveh držav. V načrtu so tudi razgovori z zastopniki kinematografije na Kitajskem in Japonskem o zamenjavi filmov.

Maljceva metoda obdelovanja zemlje

Kolhoški znanstvenik Terentij Maljcev je dokazal po svojem raziskovanju, ki je trajalo mnogo let, da letne rastline, kakor tudi večletne, lahko povečajo plodnost zemlje, če zaradi bakterij razpadejo njih korenine in pecelji. Na zgornji mehki plasti zemlje dobimo največ aerobskih bakterij, ki črpajo življenje iz kisika, ki ga vsebuje zrak. V spodnji kompaktni plasti pa dobimo največ anerobskih bakterij, ki ne potrebujejo kisika. Letno oranje, s katerim prevržemo zemljo, spremeni te pogoje.

Maljcev je predlagal, naj se oranje ne izvede vsako leto, kakor je običaj, temveč vsake tri ali štiri leta, in sicer, ne da bi prevrgli zemljo. V letih, ko se ne preorje, priporoča Maljcev, naj se zemlja zrahlja le na površini, toda temeljito z drobilci na plošče in posebnimi branami. Po Maljčevi metodi se oranje izvede z ravnim plugom v globino 40 do 50 centimetrov. S tem postopkom ostanejo zgornje, vodoravne plasti zemlje, ki so najrodovitnejše, na površju in one nižje pa spodaj. Korenine letnih in večletnih rastlin, ki ostanejo v kompaktnem delu zemlje, uničijo bakterije zaradi pomanjkanja zraka. Spremenijo se v gnojilo, ki nudi zemlji primerno hrano. Na ta način se izboljšujejo bodisi struktura zemlje, kakor tudi pogoji za hrano. Na ta način se izboljšujejo bodisi sestavina zemlje kakor tudi pogoji za hrano rastlin.

Z uvedbo te metode T. Maljceva, je kolhoz «Leninova prisega», v pokrajini Kurgan, v letu suše 1953 dosegel povprečni pridelek zimske koruze 18 stotov na hektar zemlje. V letu 1911, ko je bila suša enaka kot v letu 1953, niso kmetje tega okraja pridelali koruze niti za seme.

Običajno prideluje kolhoz celo do 40 stotov koruze na hektar. Metoda kolhoškega znanstvenika je sedaj uvedena in široko uporabljana v kmečki proizvodnji kolhozov in sovhozov.

VELIK USPEH ZNANOSTI V BOJU PROTI STRAŠNI BOLEZNI

Kako učinkuje cepivo proti otroški paralizi

Kot smo že na kratko poročali v prejšnji številki, je bila prejšnji teden dana v svet uradna vest o odkritju učinkovitega cepiva proti strahotni in zavratni bolezni - otroški paralizi (poliomielitis). Z novim odkritjem ameriškega znanstvenika dr. Jonasa Salka je napravila zdravniška veda nedvomno velik korak naprej, ker je bil dosedaj ves boj proti tej strahotni bolezni praktično brezuspešen. Ceprav ne daje cepivo zaenkrat stoodstotnih rezultatov, je na vsak način na stežaj odprta pot do končne zmage znanosti tudi proti otroški paralizi.

Dr. Jonas Salk je vodil svoja raziskovanja več let. Novi sierum so v raziskovalni fazi vbrizgali v ZDA 460.000 otrokom. Bilo je samo 33 primerov paralize, med necepljenimi pa 115 primerov. Pod opazovanjem so držali več časa skupno nad 1 milijon 800 tisoč otrok, od teh so jih cepili, kot že omenjeno, s Salkovim sierumom 460.000. Rezultati so bili nadvse zadovoljivi, čeprav zaenkrat ne še popolni. Novo cepivo je bilo učinkovito v 80 do 90 odst. primerov. Ugotovili so nadalje, da se po približno petih mesecih od tretjega cepljenja imunost pred boleznijo nekoliko zniža.

Znanstvenik dr. Jonas Salk

Končni zaključek raziskovanj je v sedanji fazi tale: cepivo je na vsak način učinkovito, v kolikor ne more sicer še popolnoma preprečiti, da bi bolezen napadla otroški organizem, pa preprečí vsaj smrt. Dr. Salk je sicer takoj povedal, da cepivo ni še stoodstotno učinkovito, vendar pa upa, da bo z nadaljevanjem raziskovanja izpopolnjeno do take mere, da bo stoodstotno odpravilo to strašno bolezen.

Bralce bo gotovo zanimalo vedeti, iz česa je sestavljeno in kako pripravijo cepivo, ki ga je iznašel dr. Salk. Za sestavo tega sieruma je predvsem potreben virus otroške paralize, ki ga odvzamejo bolniku. Postavijo ga nato v stik s posebnim preparatom iz opičjih ledvic, kjer raste in se množi. Opičje ledvice nato razrežejo na drobne koščke in jih zmeljejo v prah. S posebnim postopkom jim odvzamejo vse nepotrebne snovi tako, da ostanejo samo stanice, ki jih namočijo v raztopino, sestavljeno iz 69 kemičnih preparatov. Tej raztopini so dali oznako s številko «199». Na ta način vsrkajo stanice virus otroške paralize, ki postane tako zelo močan. Ti izredno močni virusi so dejansko podlaga novega cepiva. Predno je končno pripravljen za rabo, ga morajo še sedem dni obravnavati z nekim kemičnim preparatom, da mu odvzamejo vsako nalezljivost. Ko ga obrizgajo, je virus sicer teoretično »mrtev«, ima pa vse potrebne pogoje, da ustvari v človeškem organizmu protitelesca, ki napadajo virus otroške paralize in tako imunizirajo organizem pred boleznijo.

V šestih letih poizkusov je dr. Salk uporabil ledvice kakih 15 tisoč opic. Sedaj pa lahko pripravijo iz ledvic ene opice količino cepiva, ki zadostuje za cepljenje kakih 2.000 otrok. Cepljenje se vrši v treh presledkih in sicer 15 do 30 dni za prvi dve, tretjič pa po sedmih mesecih. Pri prvih poskusih so namreč cepili trikrat v petih tednih. Dr. Salk pa je sedaj mnenja, da bi daljši presledki med poedinimi cepljenji znatno podaljšali učinkovitost cepiva in to verjetno celo do par let.

Tudi v Franciji je bila dana prejšnji teden v javnost vest, da je dr. Lepine sestavil učinkovito cepivo proti otroški paralizi, ki je dokaj slično Salkovemu. Oba znanstvenika sta namreč skupno sodelovala pri raziskavanjih.

Čim je bilo objavljeno poročilo o Salkovem odkritju cepiva, je bilo v ZDA takoj izdano uradno dovoljenje za široko proizvodnjo. Računajo, da bodo v ZDA lahko cepili letos kakih 30 milijonov otrok. To bo vsekakor zelo koristno, ker so ZDA najbolj prizadete od otroške paralize. Na 150 milijonov prebivalcev je bilo leta 1953 58.000 primerov otroške paralize, dočim jih je bilo n. pr. v Franciji na 42 milijonov prebivalcev samo 1834 primerov, v Italiji pa kakih 5.000.

Te dni bodo začeli s poskusnim cepljenjem na zelo široki podlagi tudi na Danskem in v Švedski.

TRGOVSKI SPORAZUM MED EGIPTOM IN POLJSKO

Pred mesecem dni je bil podpisan v Kairu trgovski in plačilni sporazum med Egiptom in L. R. Poljsko, ki velja za dobo 1 leta. Sporazum predvideva razvoj trgovskih izmenjav med obema državama. Egipt bo kupoval v Poljski premog, kovine, stroje, les, kemične proizvode in živila. Poljska pa bo uvažala iz Egipta bombaž, tkanine, fosfate, manganove rudnine, kože, riž in sadje.

TUDI KMETJE V BORBI PROTI SOVRAŽNIKOM TRŽAŠKIH INTERESOV

Velike ugodnosti proste cone za razvoj našega kmetijstva

Prosta cona je uspešno sredstvo za oživitev tukajšnjega gospodarstva - Kakšne ugodnosti pričakujejo naši kmetovalci - Inozemski proizvodi so za polovico cenejši od Montecatinijevih

Zamisel o ustanovitvi integralne proste cone za Trst in ozemlje je vzbudila splošno navdušenje. Lahko rečemo, da je ni bilo socialne plasti prebivalstva — razen nekaj podrepnikov Confindustrie — ki se ne bi pozitivno izjavila o tem vprašanju. V splošnem prevladuje prepričanje, da je prosta cona uspešno orožje za oživitev tržaškega gospodarstva.

Tudi mali posestniki so dali preko svojih organizacij pristanek mestnemu odboru za prosto cono, ki mu predseduje znani lesni trgovec Bino Barbi. S svoje strani so tudi skoro vsi občinski sveti tega področja izglasovali pristanek ter istočasno priporočali, naj se v prosto cono vključi vse bivše področje A, da bo imela od tega koristi tudi čim širša kmetijska dejavnost.

Stevilni pristanki pa se ne smejo tolmačiti kot izraz nekake generične solidarnosti v pričakovanju posrednih ugodnosti, marveč kot izraz takojšnega interesa za ustanovitev proste cone.

Kakšne ugodnosti pričakujejo kmetovalci našega področja od ustanovitve proste cone? Predvsem gre za vprašanje umetnih gnojil in drugih kemičnih proizvodov, ki se zelo rabijo pri kmetijstvu. Na tem važnem polju kmetijstva prevladuje — kot znano — na celi črti družba Montecatini, največji italijanski kemični monopol. Zaradi svoje tesne povezave z vlado Montecatini lahko prodaja svoje proizvode po cenah, ki so daleko višje od proizvodnih stroškov. Na ta način pride monopolistična Montecatini do ogromnih profitov. Zaradi zelo visokih cen se italijanskemu kmetu ter kmetu tega področja sploh ne splača uporabljati te proizvode na široki podlagi, čeprav so bistvene važnosti za hektarsko rentabilnost zemljišč. Umetna gnojila so še posebno potrebna pri nas, kjer je zemlja precej nerodovitna in pusta.

Dejstvo pa je, da so ti proizvodi, ki prihajajo iz inozemstva, najmanj za polovico cenejši od tistih, ki jih prodaja Montecatini. Toda po drugi strani je carina tako visoka, da je nakup za kmeta dejansko nemogoč. Ustanovitev proste cone z ukinitvijo vseh uvoznih carin bi stavila na razpolago našemu kmetijstvu umetna gnojila in druge kemične proizvode, ki se rabijo v kmetijstvu po znatno nižjih cenah, približno za polovico od sedanjih. Tako bi se kmetje posluževali umetnih gnojil in drugih sličnih proizvodov na širši podlagi, kar bi seveda dvignilo pridelek.

Ceprav je uporaba poljedelskih strojev — posebno traktorjev za oranje — zelo omejena zaradi posebnih pogojev tukajšnjega kmetijstva, bi bil z ustanovitvijo proste cone omogočen našim kmetom nakup raznih poljedelskih strojev iz inozemstva po zelo ugodnih cenah. Stroji bi bili namreč v prosti coni oproščeni visokih zaščitnih carin. Tudi goriva (bencin, nafta), ki rabijo za pogon, razbremenjena v celoti davka na proizvodnjo, ki je zelo visok, bi bila mnogo cenejša. To bi vzpodbujalo kmete k širši uporabi poljedelskih strojev.

Ne bo težko nadalje razumeti, da bi se kmetijska proizvodnja s tem znatno dvignila. Kmet bi prišel do pridelka z manjšimi stroški, kar bi ne bilo samo njemu v korist, marveč tudi potrošniku.

Indirektna posledica bi bila nadalje, kar je tudi važno, dvig življenjske ravni vseh prebivalcev in torej tudi kmetov. Dvig življenjske ravni pa pomeni večjo potrošnjo v vseh sektorjih, tudi kmetijskih pridelkov. Tako bi se naš kmet z večjim veseljem posvetil obdelovanju zemlje, od katere bi imel večje koristi.

Prosta cona bi pomenila splošen napredek za naše revno kmetijstvo bodisi iz tehničnega vidika, kakor tudi večje površine obdelane zemlje, boljše usposobitve v kmetijstvu in večjega blagostanja vseh, ki se trudijo na kmetijskem področju.

Iz teh razlogov je pričakovati, da bodo vse organizacije kmetovalcev po pristopu v odbor za prosto cono popularizirale med svojimi člani ugodnosti, ki bi jih prinesla uresničitev gornje težnje. Pričakovati je, da bodo te organizacije pozvale vse kmete na borbo za dosego ustanovitve proste cone, na borbo proti veleposestnikom iz Furlanije in Tržača ter proti Confindustriji, ki skušajo na vse načine zavirati gospodarski procvit našega mesta.

dr. UMBERTO SAJOVITZ

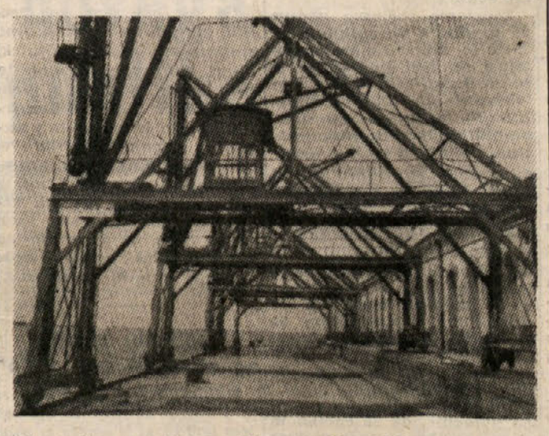

Ustanovitev proste cone bi pomenila oživitev trgovskega prometa v tržaškem pristanišču.

Stanovanjske gradnje v L.R. Kitajski

V letu 1953 je zgradila država stanovanjske hiše za delavce in uradnike za skupno površino 12 milijonov kv m. Rudarjem so bila v letu 1954 izročena stanovanja za skupno površino 605.000 kv m. V letih 1953-1954 je bilo zgrajenih v Sangaju stanovanj za 190.000 delavskih družin, v Anšanu se je prejšnje leto vselilo v nova stanovanja 30.000 delavcev s svojimi družinami.

Pred osvoboditvijo so morali plačevati delavci od svoje borne plače povprečno 30 do 50 odst. za najemnino danes pa plačujejo le 5 do 8 odst.

Gradnja zasebnih stanovanjskih hiš za delavce se razvija v razmerju z dviganjem njihove življenjske ravni. Zasebniki dobijo za gradnjo posojila od sindikatov in gradbenih podjetij.

ZA NAŠE KMETE

Zakaj plejemo

Opazili smo, da nekateri kmetje mislijo, ko so izročili zemlji seme ali pa sadike, da lahko mirno čakajo na žetev. Takšni kmetje se ne zavedajo važnosti pletja. Pletje pa je važno predvsem pri težki in ilovnati zemlji. Pridni ter umni vrtnarji se zavedajo potrebe po pletju, ker leha lahko popolnoma spremeni lice od jutra do večera, če je bila pravilno izpleta.

Ko je površina zemlje postala trda in neprepustna, se glede razvoja rastlin zgodi sledeče:

a) Dušik, ki je v zraku, ne more čez trdo skorjo zemlje in sta radi tega otežkočena življenje in razvoj koristnih mikroorganizmov, posebno onih, ki načeljujejo razpadanja organske snovi,

b) Ogljikov okis, ki se razvije v zemlji predvsem radi razpadanja organske snovi, ostane v zemlji ter zastrupi korenine in koristne bakterije. Se večjo škodo imamo pa radi tega, ker ogljikov okis ne pride v dotiko z listi, ki ga neobhodno potrebujejo za razvoj rastline. Ogljikov okis je ena glavnih, oz. glavna snov, ki jo potrebujejo rastline. Ko ne plejemo, kratimo rastlinam precejšni del njihovega vsakdanjega kruha.

c) Kapilarne votline, po katerih sili voda iz globočine na površje, so aktivnejše v primeru, da je zemlja trda, ki radi tega izgubi večje količine vode. Ko plejemo, razširimo kapilarne votline, voda ne sili več tako hitro iz globočine na površje in zemlja ostane dalj časa vlažna.

Pravočasno in pravilno pletje lahko nadomesti namakanje ali pa dober dež. Pletje je velike važnosti prav radi obdržanja pravilne vlage v zemlji, ki toliko koristi razvoju rastlin in nam lahko omogoči izvrstne in velike pridelke.

č) V primeru, da raste na polju velika količina plevela naj se pletje izvrši, ko je sonce močno, ker bomo tako uničili tudi plevel.

Trde in ilovnate zemlje zahtevajo večkratno pletje. Po setvi plejemo ko so rastline nekaj cm. visoke. Po močnemu dežju ali pa po večkratnemu namakanju plejemo, ko je površina zemlje strjena in zlizana.

Pri pletju moramo paziti da ne tržemo korenin. Pletje naj bo vedno površinsko rušenje zemlje.

V primeru, da je površina zemlja rahla in da ni trave, bi bilo pletje nepotrebno.

Borba proti škodljivcem: polži in bibe

Precejšnje škode utrpijo posebno mlade sadike radi polžev, ki zelo radi jedo mlade in mehke liste rastlin. Polžem zelo prija vlaga in deževno vreme. Ker je v vrtu običajno vlažno radi pogostega namakanja in ker tam rastejo mehke in nežne rastline, lahko rečemo, da ni vrta brez polžev.

Ker že sedaj začnejo polži škodovati ter objedati liste mladih rastlin je potrebno, da takoj nastopimo proti tem škodljivcem.

Mnogokrat moramo pripiseti polžem škodo, ki jo opazimo na rastlinah in ki je ne znamo kateremu škodljivcu pripisati. Polži običajno opravljajo svoje škodljivo delovanje v ponočnih urah, ko jim ne preti nevarnost, da jih bi sonce prepeklo ter posušilo.

Ker polži zlezejo iz zaklona v ponočnih urah, lahko nastopimo proti tem škodljivcem le ponoči.

Polže in bibe lahko uničimo s trošenjem živega apna v prahu. Na površini, kjer smo opazili polže, potrosimo v prvih ponočnih urah živo apno, ki osmodi polževo kožo, ko pride z njo v dotiko. Stoodstoten uspeh bomo imeli, če bomo po prvem trošenju ponovno potrosili apno, ki bo zadelo polža na golo kožo, ko ne bo imel več možnosti očistiti se apna z izločanjem nove sline, ker jo je že uporabil v obrambi proti prvemu dotiku z apnom.

Zastrupljeni otrobi so tudi izvrstno sredstvo, ki ga lahko uporabimo, da uničimo polže. Zastrupljene otrobe najdemo tudi že pripravljene, ampak najboljše uspehe bomo imeli, ko si jih bomo sami pripravili in zastrupili.

Edini strup, ki je uporaben proti polžem, je «METALDEIDE», ki je bel prah, ki ga uporabljajo tudi kot gorivo. To snov uporabljajo pod raznimi drugimi imeni vsi ki pripravljajo zastrupljene otrobe. Svetujemo domačo pripravo zastrupljenih otrobov, ker smo tako lahko gotovi pravilnega odstotka strupa na kg otrobov. Stoodstoten uspeh bomo imeli, ko bomo pomešali 10 dekagramov «metaldeide» s kg otrobov. Ta visok odstotek strupa lahko znižamo na 5 dekagramov za vsak kg otrobov le v primeru, da je vreme suho in toplo, ker je v takšnem primeru dovolj, da strup omami polža le toliko časa, da ostane na površini zemlje, dokler ga lahko sonce prepeče in posuši. Svetujemo tudi uporabo čistega praha «metaldeide», ker najdemo na trgu pod raznimi imeni strup za polže, ki ni čist in je pomešan le z večjimi ali manjšimi količinami drugega neaktivnega prahu.

Cisti strup za polže ki se menuje «metaldeide», bomo lahko našli le v prodajalnah Kmetijske zadruge v ulici Foscolo, v ulici Mercadante ter v Miljah.

Zastrupljene otrobe potrosimo v kupčke, ki bodo v razdalji kakih 50 do 70 cm. Polži bodo zlezli do otrobov, ker jih bo vabil tudi njim prijeten duh strupa, ter bodo našli gotovo smrt.

Metod Mikuž

MAMA, ZBUDI SE VENDAR...

Pred menoj na mizi leži na robeh strgana in nekoliko obledela slika, katere ne bom pozabil, dokler bom živ. Vtisnila se mi je v oči in v možgane in zagrizla v srce tako globoko, da boli.

Vse mogoče so že gledale oči današnjih ljudi in velikokrat me je bilo strah, ko sem hodil skozi požgane vasi. A privadi se človek polagoma tudi tem edinim ostankom prijaznih slovenskih vasi, dimnikom, ki se dvigajo k nebu kot tisnjene pesti, kličejo pravično kazen in zahtevajo maščevanje. Tudi ne moti več človeka, če vidi sliko obešenega slovenskega borca za svobodo in poleg njega smejoče se nacistične vojake. Tako je res, da se človek v teh dneh in letih všemu privadi. Pred sliko pa, ki me gleda z mize, me je groza. Ne morem se je privaditi in se je ne bom. Morda prav sedaj povečuje vso grozo še lepa okolnost, da se je izza oblakov vsul jasen in čist snop sončnih žarkov, ki se kot otroci igrajo po mizi in brezskrbno svetijo po sliki, ki je resna in žalostna. Umikam fotografijo in ne zdi se mi prav, da bi tako vesele in lepe oči, kot jih imajo ti sončni otroci, gledale stvar, pred katero je človeka groza. Bolj ko sliko umikam, bolj sončni otrok skače za njo. In kot bi mu kazal lepo igračko, se je dotakne, jo previdno poboža in veselo poskoči na roko, ki se trese. Slika pa govori o njenem zemskem bratu — otroku, a te strašne govorice mladi žarek ne more razumeti in ne more slišati obupnega joka svojega brata na zemlji.

Ko so se žarki dovolj naigrali in naskakali po mizi, so odleteli. Njihov zemski brat pa je ostal sam na svetu in se joče neprestano, z drobnim lačnim glasom skuša zbuditi mater, ki leži na tleh in se noče in noče več zbuditi. Kako rada bi se zbudila, moj nepoznani dragi slovenski brat, a povedati moram samo to, da jokaš zastonj, ker ni več sile na svetu, ki bi jo mogla zdramiti. Šele čez leta, ko boš že velik, boš razumel, kaj se je s tvojo mamo zgodilo. Potolaži se, če se moreš, jaz te poln groze ne morem. Ne danes, ne jutri, ne nikoli.

* * *

Tako nekako se je to zgodilo. Sonce zjutraj še ni vstalo, ptički pa so že peli, smreke, bukve, hrasti so spali globoko jutranje spanje. A toliko svetal je jutranji somrak že bil, da je mogel v gozdu opaziti ljudi, in če si pogledal pozorno, si videl, da so to Nemci in takoimenovani domobranci. Ptiči so utihnili, ker jih je zmotila nenavadna govorica, le šoja se je še drla in ni hotela odnehati, čez pot pa se je počasi slinil debeli polž, ki je zdavnaj pozabil na čas, sonce in vse, kar je lepega. Sonce je le vstalo in zasvetilo. Zagledalo je, kar je na Slovenskem že tolikokrat videlo, da gredo skozi gozd ljudje, ki jih ni mogoče imenovati ljudi in vedelo je, da bo nekje spet gorelo in da bo spet tekla kri. Gozd pa je žarel v soncu, nebo je dobilo mlečno barvo, bilo pa je svetlo, kot oči cvetočega lanu, preden popoldne zaspi. Daljne gore so se dvigale proti nebu počasi, kot dim jesenskega ognja in risale so čudne oblike na nebu, na katerem je zadnji krajec še poskušal svetiti. Jutro je bilo tako, kakršnega nam daje Bog v julijskem letu, pa v letu bridkosti in žalosti.

Gozdne pošasti — ne, gozd pošasti nima, ker je prelep človeške pošasti pa so začele obkoljevati vas, ki je stala na robu gozda in je še spala. Še petelini so zadremali, ko so poprej dovolj glasno in na dolgo pozdravili bližajoči se dan. V hlevu na koncu vasi je mukala krava, gotovo so ji prejšnji dan prodali telička. Rože na oknih pa so začele odpirati oči in iskati sonca. Nemci in domobranci so vas obkolili, pustili zaščitnico in strnjen obroč, z vso silo pa so se vrgli na vas. Streljali in kričali so, da je bilo takoj vse zbujeno.

Že sem zapisal nekje, da je hudič boljši od nacistov in domobrancev, ki iz dneva v dan teptajo slovenske vasi. Je hudiču sicer veliko do človeških duš, pa jih ne more pobrati, kot bi jih rad. Ni njihov gospodar, tudi pobijati ne more, klavrna in uboga reva je v primeri z nacisti in domobranci. Ti so izgnali iz hiš vse, kar je bilo živega. Ljudje so v zgodnjem jutru napol oblečeni trepetali bolj od strahu kot od jutranjega hladu, otroci so jokali, le dojenčki so mirno in sladko spali, kot da bo groza in žalost šla mimo njih. Kar pa so mogli, so iz nesrečne vasi bežali psi in mačke in škorčkom ki so se greli po svojih hišicah na drevju, se je tako mudilo, da niso utegnili niti zapeti v slovo. Žival namreč dobro čuti, kdaj je hudoben človek blizu in ima srečo, da lahko uteče. Ko so pričeli zganjati živino iz hlevov in prašiče iz svinjakov, si lahko slišal, da to delo opravljajo slovensko govoreči ljudje. Vaščani so kaj lahko spoznali, zakaj gre, na glas se pa niso upali niti jokati, saj jih lahko doleti še hujše. Danes sta si živina in pošten slovenski človek po svoji ceni in usodi povsem enaka. Le sonce je še najbolj mirno gledalo ta prizor, ki je na slovenski zemlji tako pogost. Če bi hotelo sočustvovati z nesrečno deželo s tem, da bi ugasnilo svojo mogočno luč, bi bila na Slovenskem popolna tema že tri leta.

Ko so izgnali in povezali živino, so se spravili nad ljudi. Kaj vse naj prestane človek, pa le in samo zato, ker je pošten Slovenec! Dekleta in žene so se branile, prosile in jokale, a ubrani se človeku, v katerem že zdavnaj ni kaplje človeške krvi, ne časti, ne vesti, ne ponosa. Nekako bi človek še razumel nemškega oficirja ali vojaka, ki se zaganja kot z verige strgani pes v slovensko ženo ali dekle, ne more pa razumeti domobranca, saj s tem skruni nič manj in nič več kot svojo lastno sestro ali mater. Slovenski narod je pač tako majhen, da nas prav za prav ni več kot za veliko družino in medsebojno žlahto. Vse to so gledali otroci, ki so sprva začudeni nehali jokati, a so kmalu spoznali s svojo čisto pametjo, da njihovim dragim grozi smrt. Male in uboge roke so hotele braniti svoje matere in sestre. A pretepali so jih s puškami in teptali z nogami, da so brez zavesti obležali po blatnih tleh in jim je tekla kri po skodranih glavah. Dobra in mlada slovenska kri, ki še ni mogla dvigniti orožja, a hoče vendar braniti, kar ji je dragega. Morda se bo Slovencem kdaj rodil slikar Brueghel in vse to naslikal, pa bo ena sama taka njegova slika dovolj povedala, da je bil betlehemski umor otrok malenkost in da so bili nekdanji turški vpadi na slovensko zemljo le slabe norčije. Veliko vpitje in preganjanje je šlo po vasi, menda nič manjše, kot če bi prišel že sam sodni dan. Gotovo bi bilo boljše, če bi se hrib nad vasjo sesul in pokril vso to grozoto. Pošteni slovenski ljudje bi sicer pomrli, a smrt se pozabi, saj pusti za seboj lep spomin, taka sramota in nečast pa nikoli in te spremlja v življenjo kot nadležna senca do groba.

Gozd nad vasjo pa se je svetil v julijskem jutru. Koliko lepša in boljša so njegova drevesa, čebele in muhe in njegovi skrivnostni mahovi in praprot; in imajo le eno željo in misel, živeti in biti pri soncu. Vas pod gozdom pa je gorela v ognju. Dim in plameni so se dvigali visoko, kot okravljene bele roke, ki prosijo pomoči, a utrujene in neuslišane omahujejo, pa se spet dvignejo, dokler ne omagajo. Huda je prositi krivico, ki nikdar ne uslišiš, a v obupni žalosti poskuša človek tudi to. Kjer je šla prejšnji večer k nočnemu počitku mirna slovenska vas, je v zgodnjem jutru gorel velik ogenj. Ta je bil še edino, a bridko in krvavo življenje, ki je ostalo od žive vasi.

* * *

Vrnem se k sliki, ki me neprestano gleda z mize. Kje sem dobil to sliko in kaj vidim na njej, me bo vsak vprašal. Sliko so partizani dobili pri ubitem nemškem vojaku, ki je tisto jutro storil svoj poslednji zločin na slovenski zemlji pa tudi na svetu. Za tem nemškim vojakom se vidi na sliki v ozadju pravkar požgana kmetija, opaziti je še dim, ki se vleče od zoglenelih tramov. Pred nogami tega Nemca leži mrtva žena. Kri ji teče iz razbite glave, lasje so ji razpuščeni in obraz umazan od prahu in blata, v katerem je ta slovenska žena izbojevala svoj zadnji boj in zadnjikrat videla sonce. Po materi se spenja otrok, ki je star morda tri leta. Grabi in drži jo okoli vratu in vidi se, da obupno joka, kajti obraz mu je od joka, solz in slin nabrekel in njegovih oči ni mogoče videti. «Mama, zbudi se vendar, zakaj spiš!» tako se mi zdi, da prav za gotovo kliče ta moj slovenski brat svojo mamo. Nemški vojak pa vse to gleda togo in mirno. Morda se celo smehlja, brezbrižno kadi cigareto in njegova temna senca pada mrtvi ženi mimo nog na lužo krvi.

* * *

Bolj ko ogledujem to sliko, bolj mi raste iz vse te grozote naša lepa slovenska zemlja in še bolj razumevam, da prav za prav nobena, še tako strašna žrtev, ki jo je dal naš narod, ni prevelika za vso lepoto in vse posebnosti, katere nam iz dneva v dan ponuja slovenski svet. Le s pošteno in čisto roko je treba seči po njih in naše bodo danes in za vselej.

* * *

Čas je, da spravim sliko z mize. Ven, tudi če jo strgam ali zažgem, mi bo ostala njena grozota za vselej pred očmi. V veselih in jasnih dneh svobode mi bo kot spomin na težke in bridke dni, skozi katere je moral iti naš narod, v težavnih in utrujenih dneh pa resen opomin, naj ne neham ljubiti in delati za svoje ljudi. Z nasmehom in popolno nevero sem včasih prebiral berila in za denar kupljene in naročene pesmi o domovinski ljubezni. Priznam, da pa tudi ni bilo nikogar, ki bi mi pokazal pot do prave domovine in domovino samo Ta slika in vse slovenske žrtve pa kažejo pot. Glasno in neprenehoma bodo klicale: Ta zemlja, na kateri stojiš in živiš je vredna cene našega življenja. Le tej služi in jo ljubi, tako danes kot vselej!

(Gornji sestavek je povzet iz brošure ki nosi istoimenski naslov in ki jo je natisnila partizanska tiskarna «Slovenija» še v teku osvobodilne borbe).

12. junija kongres ZDŽ

Na nedavni in važni seji Glavnega odbora Zveze demokratičnih žena je bil postavljen predlog, da se za 12. junija skliče III. kongres ženske organizacije.

Poročilo voditeljice Jole Deferri, ki so mu vse prisotne pozorno sledile, je obravnavalo potrebo, da se skliče kongres v imenu ZDŽ, toda da mora isti predstavljati kongres tržaške žene, to je vseh žena, ki čutijo potrebo in dolžnost postaviti svoje zahteve na tej ženski tribuni.

Ugotovljena je bila potreba popularizirati kongres z neposrednimi stiki z ženami vseh socialnih slojev na podlagi konkretne debate o krajevnih vprašanjih. Tako, na primer začeti preiskavo v starem mestu in predložiti odgovornim oblastem številne probleme tega obljudenega okraja. Ponesti pristopnico in vprašati za pristanek na kongres preko 15.000 žena. Reorganizirati krožke ZDŽ in izpopolniti krajevne odbore, kjer to še ni bilo storjeno. Razviti posebno akcijo za dodelitev rikreatorijev slovenskim otrokom.

Za pripravo kongresa bo v mesecu maju mesec ženskega demokratičnega tiska s posebnim širjenjem revij «Noi donne» in «Naš list»; ob priliki izida druge številke slednjega bo treba organizirati široko zborovanje slovenskih žena v prvi polovici maja.

Kongres bo svečano otvorjen v eni izmed mestnih kinodvoran ob prisotnosti raznih delegacij iz Italije in drugih dežel in se bo vršil pod geslom: emancipacija žene za obrambo tržaške družine, za mir.

To je v kratkem program za pripravo kongresa, pri kateri bo s sedanjem trenutku posvečena posebna skrb akcijam za obrambo demokratičnih pravic, za demokratične svoboščine v tovarnah, v obrambo dela. Tu je ZDŽ posebno obvezana v akcijah med družinami delavcev Združenih ladjedelnic (CRDA).

Policija se še vedno vmešuje

V nedeljo je gostovala na Opčinah dramska skupina prosvetnega društva «Slavec» iz Ricmanj. Nastopila je z Leskovčevo tridejanko «Dva bregova». Na prireditvi je sodelovala tudi ricmanjska godba, ki je znana po svoji kvaliteti.

Ob tej priliki je bil na sporedu tudi priložnostni govor o pomenu desete obletnice zmage nad fašizmom. Kot smo izvedeli pa govor — četudi je bil dovoljen — ni bil po volji policiji. Kot smo izvedali, so klicali na komisariat predsednika prosvetnega društva, ki je dalo na razpolago dvorano. Ko to poročamo, nam še niso znane podrobnosti, zato bomo o tem poročali v prihodnji številki. Vendar pa že danes ostro protestiramo proti temu. Zadržanje policijskega komisariata na Opčinah ni v skladu z zagotovilom, ki ga je dal svojčas kvestor dr. Marzano odposlanstvu Slovensko-hrvatske ljudske prosvete, da se policisti ne bodo vmešavali v zadeve prosvetnih organizacij. Tem manj pa je v skladu tudi zato, ker je bil govor predhodno dovoljen!

Slovensko mašo hočejo izpodriniti

Kot se je izvedelo, poskušajo italijanski šovinisti izpodriniti slovenski jezik tudi iz openske župne cerkve. Na poti jim je slovensko petje in slovenska pridiga pri nedeljskih mašah ob 11. uri.

To je drugo krivično dejanje napram Slovencem, ki ga počenjajo v zadnjem času na Opčinah. Za Prosvetnim domom, katerega zahtevajo zato, da bi preprečili vsako kulturno izživljanje, je prišla na vrsto cerkev, katero so openski farani zgradili že pred več stoletji.

Tudi zaradi tega vlada na Opčinah velika ogorčenost.

V MESTU IN NA PODEŽELJU DELO

TOV. RADICH POSTAVIL NA OBČINSKI SEJI PROBLEM C.R.D.A.

ŽUPAN NI MOGEL SKRITI nezadovoljstva zaradi zapore

Za Bartolija je splošna protestna zapora „moralno zadela vse mesto" - Naša zahteva za intervencijo župana pri ravnateljstvu ladjedelnic - Stališče tov. Radicha podpri tudi Novelli

Vprašanje težkih omejitev delavskih pravic v CRDA je prišlo na dnevni red tudi v občinskem svetu. Prejšnji petek je svetovalec tov. **Radich** tolmačil ogorčenje delavcev in javnega mnenja ter opozoril na resne posledice, ki bi jih imelo izvajanje najavljenih ukrepov v ladjedelnicah. V zaključku svoje intervencije je naš svetovalec postavil vprašanje, da bi župan z občinskim svetom posredoval pri ravnateljstvu CRDA za ukinitev nezaslišanih ukrepov. Stališče in zahteve tov. Radicha je podprl tudi svetovalec Novelli, ki je povedal, da ravnateljstvo sploh noče razpravljati o tej zadevi s sindikalnimi zastopniki.

Na intervencijo Radicha in Novellija je dal župan odgovor, ki bi se zdel človeku skoro neverjeten. Dejal je namreč, da mu vsa zadeva ni dovolj znana. Vse mesto je na tekočem, kaj se dogaja v CRDA, in javno mnenje se zgraža nad takim nastopanjem ravnateljstva, delavci zaostrujejo borbo proti samovolji delodajalcev, le župan ne ve ničesar!

V nadaljevanju seje je tov. **Weissova** predlagala, naj se poskrbi za nujna popravila zasilnih stanovanj pri Sv. Ani. Naša svetovalka je dala tudi predlog za postavitev klopi in javne ure na Garibaldijevem trgu. Tov. **Gombač** pa je sprožil vprašanje nekega inženirja pri Acegat ki nima za to potrebnih pogojev, ker ni sploh predložil svoje diplome. O zadevi je že večkrat pisalo naše časopisje. Razen tega postopa ta človek, ki je prišel do svojega mesta očividno na priporočilá določenih političnih krogov, precej surovo z delavci. Odbornik Carra je moral priznati, da so ugotovitve našega svetovalca in tiska odgovarjajoče.

Sledile so nato še razne intervencije odbornikov na občinski proračun ter intervencija tov. **Pogassija**, ki je točno obeležil naše stališče do proračuna in navedel razloge zaradi katerih bodo komunisti glasovali proti.

V torek je prišlo vprašanje CRDA še enkrat v diskusijo. Razen tega se je govorilo tudi o splošni zapori 13.000 podjetij, kar je šlo županu prav posebno na živce. Ze v začetku seje je Bartoli pokazal svoje nezadovoljstvo, da je prišlo do splošne zapore.

Tov. **Radich** je v svoji intervenciji o tej mogočni protestni akciji, ki so se ji pridružili tudi delavci, pozdravil koordinacijski odbor, ki vodi agitacijo ter vse delavce, ki so se udeležili stavke. Prešel je nato k vprašanju ukrepov v CRDA ter najavil, da bodo delavci v Trstu in Tržiču zaostrili agitacijo v obrambo svojih pravic. Izrazil je nadalje protest proti surovemu nastopanju policije, ki je — kot je poudaril tov. Radich — celo pretepala delavce. «Pomnite dobro — je še podčrtal naš svetovalec — če bodo spravili na kolena delavski razred, bo trpela vsa demokracija na splošno».

Župan se je vse načine izmikal le, da ne bi zavzel jasnega stališča. Občina lahko samo pošlje pismo ravnateljstvu CRDA, vse ostalo pa je stvar izključno sindikatov. To je mnenje župana, ki se je pa pokazal v še jasnejši luči, ko je prešel pozneje v odkrit napad proti trgovcem zaradi zapore. Izrazil se je celo, da to «moralno zadene vse mesto». Dejstvo je, da županu ni bil po volji uspeh torkove akcije in tega ni mogel prikriti niti na seji.

Dramska družina Sv. Ivan-Podlonjer

priredi

jutri, v nedeljo 24. aprila ob 16.30

v Avditoriju v Trstu

folklorno igro v 3 dejanjih z godbo in petjem iz življenja svetoivanskih okoličanov

MANDRJARJI

Spisala: Vlada in Stane Bidovec

Režira: Vlada Bidovec

Vabila, ki veljajo kot vstopnice, dobite pri vseh mestnih in okoliških prosvetnih društvih, na sedežu Slovensko hrvatske ljudske prosvete in pri vratarju Doma pristaniških delavcev v Trstu, v tobakarni Prosen pri Sv. Ivanu in v pekarni Cok na Opčinah.

K obilni udeležbi vljudno vabi Slovensko hrvatska ljudska prosveta

NABIRALNA AKCIJA ZA 1. MAJ

Milje so poslale do sedaj 40.795 lir

V okviru nabiralne akcije za Prvi maj je poslala sekcija iz Milj prvi večji znesek in sicer 40.795 lir, ki so bile tako nabrane: celica Caharija 3.800, ladjedelnica Sv. Roka 500, občinska celica 5.600, celica Aquile 5.000, ladjedelnica Felszegi 900, skupina članov prosvetnega društva v Camporah 4.155, celica Starih Milj 810, celica Campore 3.100, celica Lazaret 400, celica Žavlje 250, celica Caharija 2.000, celica Buttoraz 3.550, ladjedelnica Felszegi 4.700, celica Martinuzzi 2.880, ladjedelnica Sv. Roka 1.000, celica Stare Milje 1.150, celica Depangher 1.000.

Sekcija Sv. Jakob 18.040, sekcija Skoljet 1.700, Bolčina Ivanka 300, ILVA 1.300, sekcija Tomažič 5.900, sekcija Pončana 13.725; sekcija Kolonkovec: celica Macarol 5.650, celica «tri junaki» 1.640; sekcija Barkovlje 8.120, prijatelji tovariša Moceniga, v počastitev spomina njegove matere 3.000. Sekcija Curiel je poslala nadaljnjih 25.000 lir. Prejšnji teden je dostavila navedena sekcija 35.160 lir tako, da znaša do sedaj nabrani skupni znesek 61.060 lir. Sekcija Rojan 3.580 lir.

Duhovnik iz Zgonika je odšel

Zvedeli smo, da je duhovnik iz Zgonika prejšnji četrtek nenadoma odšel iz občine. V zvezi z nenadnim odhodom krožijo po občini razne govorice. Splošno mnenje je, da so ga premestile cerkvene oblasti, baje disciplinskim potom. Ljudje tudi ne izključujejo možnosti, da bi utegnila imeti ta premestitev zvezo z nekaterimi nečednimi dejanji, ki naj bi se bila pripetila na neki šoli v občini. Govori se nadalje, da so v zadevo posegle, razen cerkvene, baje tudi šolske in celo sodne oblasti, to pa na podlagi ovadbe, ki jo je marca meseca vložil na policijo neki oče.

Ni sicer mogoče predvidevati, kako se bo vsa zadeva končala. Dejstvo je, da duhovnika ni več v Zgoniku. Vse zgleda pa, da so se po njegovem odhodu našli nekateri ljudje, ki si zelo prizadevajo za njegovo vrnitev. V ta namen so se začeli baje tudi pobirati podpisi. V kolikor bi to odgovarjalo resnici, se mora vsak pošten in razsoden človek vprašati, zakaj tako prizadevanje s strani nekaterih, ko pa zadeva sploh še ni bila popolnoma razčiščena?

Smrt zavednega antifašista

Prejšnji četrtek je v Trnovci za vedno zatisnil svoje trudne oči 79-letni Josip Skrk. V petek popoldne so ga vaščani spremili k zadnjemu počitku. Velika udeležba na pogrebu je pokazala, kako je bil pokojnik spoštovan in cenjen v vasi.

Pokojnik se je vse svoje življenje ukvarjal s kmetijstvom, ki mu je bilo komaj dovolj za preživljanje sebe in družine. Bil je dosleden demokrat in antifašist, ki je znal vzgojiti svoje otroke v zdravi delavski zavesti. Bil je obenem zvest bralec «Dela» in je ob vsaki priliki po svojih močeh vedno in povsod podprl pravično stvar delovnega ljudstva.

Naj mu bo lahka domača gruda! Sinovom in hčeram ter ostalemu sorodstvu iskreno sožalje sekcije KP v Sempolaju in uredniškega kolektiva «Dela».

Za teden dni

Sobota, 23. - Adalbert
Nedelja, 24. - Jurij
Ponedeljek, 25. - Dan vstaje v Italiji
Torek, 26. - Marcelin
Sreda, 27. - Cita
Četrtek, 28. - Pavel od Križa
Petek, 29. - Robert (prvi kraljev)

ZGODOVINSKI DNEVI

23. 1944 so nacisti obesili 52 talcev na poligonu «Soldatenheim» v ulici Ghega;
25. 1945 so se združile v Nemčiji enote Rdeče armade z enotami zahodnih armad.
25. 1945 vstaja v Severni Italiji
25. 1945 začetek prvega zasedanja Organizacije združenih narodov v San Franciscu.
28. 1937 je umrl v zaporu Antonio Gramsci, ustanovitelj KP I.
29. 1945 so bile na Opčinah in okolici srdite bitke med partizani in ostanki nemške vojske.

RADIO ODDAJE

TRST A

SOBOTA: 14.45 Janaček: Sinfonietta - 15.30 Pogovor - 16. Kavarniški koncert - 17. Igra ork. Pacchiori - 18.40 Pesmi - 19. Književniki pred mikrofonom: Ljubka Sorli - 20.30 Delibes: «Lakme» opera v 3 dejanjih.

PONEDELJEK: 9.30 Mozart: Koncert za klavir in orkester - 10.15 Prokofjev: Alexander Nevski - 13.40 Pevski duet ob spremljavi harmonike - 14.30 Lahke melodije igra Franco Russo - 19. Pevski kvintet - 16. Sabatino Lopez: Schiccheri: Velik si - 18. Schumannove samospeve poje tenorist Dušan Pertot - 22. Cajkovski: Simfonija št. 6.

TOREK: 13. Glasba po željah - 18.30 Musorgski: Slike z razstave - 19. Radijska univerza - 20.30 Radijski oder: Enzo Biagi: Umrli samo na dežju.

SREDA: 13. Slavne uverture - 13.30 Lahke melodije igra orkester Harris - Primani - 14. Domači napevi - 18. Saint-Saens: Simfonija št. 3 v c-molu - 18.40 Operne arije poje basist Jovan Antić - 19. Zdravniški vedež - 20.05 Zbor Slovenske filharmonije - 21. Strauss: Salome opera v 1 dejanju.

ČETRTEK: 13. Operne arije - 18. Elgar: Koncert za violino in orkester - 18.40 Koncert sopranistke Rožice Kozem - 21.30 Koncert pianistke Mirce Sancinovič - 22. Glasbeno predavanje.

PETEK: 13. Glasba po željah - 14. Poje Mario Lanza - 18. Finland: Koncert za dva klavirja - 19. Šola in vzgoja - 20.30 Tržaški kulturni razgledi - 2115 Književnost in umetnost

Kino

OPCINE

Sobota, 23. apr.: «Yankee Pasci» (Yankee Pascià). Barvni film. Universal.
Nedelja, 24. apr.: se ponovi.
Ponedeljek, 25. apr.: barvni film «Seminole». Universal.
Torek, 26. apr.: se ponovi.
Sreda, 27. apr.: barvni film «Ubil sem tvojega brata» (Ho ucciso tuo fratello). Film Union.

PROSEK

Sobota, 23. apr. ob 19.30: «Oni deževanja» (Disonorata).
Nedelja, 24. apr. ob 17: se ponovi.
Ponedeljek, 25. apr. od 17: «Napad bombnikov» (19. Stormo bombardieri).
Sreda, 27. apr. ob 19.30: «Rop iz Yonka» (Il bandito di York).

NABREZINA

Sobota, 23. apr. ob 20: «Zgodbe treh ljubezni» (La storia di tre amori). Film MGM.
Nedelja, 24. apr. ob 16. in 20: se ponovi.
Ponedeljek, 25. apr. ob 16. in 20: «Messalina». Film Inalta.
Sreda, 27. apr. ob 20: «Beg zahoda» (Fuga da ovest). Film RKO.

Poroka

Danes se poročita v Križu pri Trstu tov. Pavla Mejak in tovarišem Terčon, član dramske sekcije «Vesna» in KP TO. Prisrčna hvala čestitata PD «Vesna» in Sekcija KP ter jima želita obilo sreče! Pridružujeta se tudi SHPD in uredništvo «Dela».

Koncert mladih talentov

Glasbena Matica v Trstu priredi v torek 26. aprila ob 20.30 uri v Avditoriju v Teatro Romano koncert dveh mladih talentov: 15-letne violinista Janeza Bokavška in 16-letnega pianista Acija Bonetclja.

Vabila so na razpolago v knjigoto v nedeljo od 11. do 13. in v ponedeljek od 11. do 13. in od 16. do 19. ure ter v torek od 11. do 13. in od 16. do 20. v ul. Roma 15. II (SHPZ), v tobakarni Prosen pri sv. Ivanu, v drogeriji Scheimer, v Barkovljah ter na Opčinah v pekarni Čok.

Proslava padlih iz Barkovelj

Barkovljanska sekcija Zveze bivših političnih preganjancev sporoča, da bo v soboto 23. aprila ob 17. uri na pokopališču v Barkovljah počastila spomina padlih za svobodo polaganjem vencev na grobe in priložnostnim nagovorom.

SOŽALJE — Ob smrti dragega tovariša Franca Medja, izreka magdalenska sekcija KP TO iskreno sožalje njegovi družini in sorodnikom. Pridružuje se «Delo».

Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Blagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca

ZAHVALA

Ob bridki izgubi našega ljubljenega in nepozabnega

JOSIPA SKRKA

se toplo zahvaljujemo vsem vaščanom, prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in z nami sočustvovali.

Trnovca, 18. aprila 1955.

Žalujoči sinovi, hčere in ostalo sorodstvo

TRŽAŠKI OBČINSKI PRORAČUN IN SLOVENSKO ŠOLSTVO

Ne favorizirana, temveč zapostavljena je slovenska šola na Tržaškem ozemlju

Z enotnimi akcijami bomo prisilili oblasti, da bodo upoštevale določila Posebnega statuta tudi na šolskem področju

Kljub določilom Posebnega statuta se vprašanje slovenskega šolstva na Tržaškem nahaja v takem položaju kot pod bivšo anglo-ameriško zasedbeno upravo. V nekaterih primerih pa se je položaj v zadnjem času celo poslabšal. Prav v zadnjem času smo imeli nekaj zelo kričečih primerov, ko so se godile očitne krivice slovenskemu šolstvu. Vse to nam daje slutiti, da nimajo tisti, ki so podpisali Posebni statut, najmanjše volje, da bi izpolnili sprejete obveznosti.

Tržaška občinska uprava se danes vede prav tako kot v preteklosti in gre preko dejstva, da se je v zadnjem času nekaj spremenilo. V letošnjem občinskem proračunu ni niti ene postavke, ki bi se nanašala na slovensko šolstvo in na njegove kričeče potrebe, in to kjub temu, da obstajajo še vedno vprašanja, ki so bila postavljena še v prejšnjih letih.

V tržaški občini je 15 osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom, katere imajo skupno 75 razredov, ti pa so razvrščeni v 65 učilnicah. Te šole obiskuje 626 dečkov in 659 deklic, skupno 1.285. Povprečno pride okrog 19 učencev na vsako učilnico ali 17 na vsak razred.

Slovenske srednje v Trstu pa so tako zastopane: Vseh srednjih šol je 9 (nižja srednja šola pri Sv. Jakobu, realna in klasična gimnazija v ul. Lazzaretto vecchio, trgovska akademija, učiteljišče in nižja trgovska strokovna šola pri Sv. Ivanu, industrijska nižja strokovna šola v Rojanu ter strokovni tečaji na Katinari, Opčinah in Prošeku). Te šole in tečaje obiskuje (694 moških in 774 žensk) skupno 1.468 dijakov, kateri so porazdeljeni v 68 razredov, ki so nameščeni v 46 učilnicah. Na vsako učilnico pride povprečno nad 31 dijakov, na razred pa nad 21. Iz tega je jasno razvidno, da primanjkuje na slovenskih srednjih šolah 46 učilnic.

Take so torej številke o slovenskih šolah v Trstu. Te številke je objavila občinska uprava. To je storila z namenom, da bi javnost prepričala, da je prav za prav slovenska šola v Trstu nekako favorizirana pred italijansko. V podkrepitev tega naj bi služilo zlasti dejstvo, da pride na italijanskih šolah več učencev na vsak razred.

Občinska uprava je torej objavila podatke o šoli in se poskuša hvaliti z nekako širokogrudnostjo ali favorizirajnem, ki pa v resnici ne obstoja. Dejstvo pa je, da ni niti z besedico omenila nevzdržnega položaja, v katerem se nahaja slovenska gimnazija v ulici Lazzaretto Vecchio. Niti ni omenila v kakšnem položaju se nahajajo druge šole in da Slovenci nujno potrebujemo v središču mesta primerno šolo, kar so naši predstavniki v občinskem svetu že večkrat zahtevali.

Zadržanje občinske uprave do vprašanja slovenskih šol v Trstu še enkrat konkretno potrjuje, da ji ni do tega, da bi se slovensko šolstvo razvijalo tako, kot je želeti. Nesporno kaže, da poskuša na vse načine ovirati naraven razvoj našega šolstva, pospešiti njegovo hiranje ter privesti do tega, da bi zaradi pomanjkanja učencev šole — zaprli.

No, če si to želi, potem smo trdno prepričani, da bo še dolgo čakala, predno se ji bo ta želja izpolnila. Tudi fašizem je imel take želje in je zato, da so se izpolnile, moral seči po drastičnih ukrepih. Kam so privedli ti ukrepi pa je vsem znano, tudi tistim, ki se delajo, kot da jih zgodovina ni ničesar naučila.

Vse to nam Slovencem nujno narekuje, da se enotno in složno borimo za naše pravice tudi na šolskem področju. Vedeti moramo, da nam sedanji oblastniki ne bodo ničesar dali sami od sebe ali morda zato, ker so se obvezali, da bodo spoštovali naše pravice. Ako hočemo kaj doseči, moramo odločno zahtevati. Uspeh pa je v veliki meri odvisen od naše enotnosti!

Proslava 85-letnice rojstva V. I. Lenina

V torek je bila v Kinu ob morju svečana proslava 85. obletnice tovariša Lenina ki se ga te dni ves svet spominja kot tvorca in ustanovitelja prve socialistične države ter velikega učitelja vsega delovnega ljudstva v borbi za dosego socializma. Za to priliko je prišel v Trst tov. Paolo Robotti, ki je dolgo let živel v Sovjetski zvezi in je ob svoji vrnitvi napisal znano knjigo «Nell'Unione Sovietica si vive così» (V Sovjetski zvezi se tako živi) v kateri je izčrpno odgovoril na vsa vprašanja, ki so si jih ljudje postavljali v zvezi z življenjem in delom v ZSSR.

Po otvoritvenih besedah tovarišice Marije Bernetič je povzel besedo tov. Robotti, ki je v svojem govoru posebno poudaril aktualnost Leninovih naukov in posebno globoko razvil leninistično analizo imperializma in njegovih značilnosti. Svoja izvajanja je govornik tesno povezal s sedanjo krajevno in mednarodno situacijo in vsemi političnimi pojavi, ki potrjujejo pravilnost Leninovih ugotovitev in napovedi.

Tov. Robotti je posebno podčrtal da leninizem kot teorija, ki vodi in obnavlja svet, predstavlja gibalno silo, ki krepi vedno bolj komuniste in njihove partije v vsem svetu. Prav zato pa Leninovo delo živi in bo živelo v mogočnem razvoju Sovjetske zveze, ljudske Kitajske, v neprestanem napredovanju ljudskih demokracij in v borbah komunistov in delovnih ljudi vsega sveta, ki vedo, da jih Leninovi nauki vodijo v lepše življenje v miru in blaginji.

Dolinski župnik se obregnil ob „Delo"

Dolinski župnik g. Stuhec se je v nedeljo obregnil ob naš list. Med pridigo, ki je seveda ni pozabil zabeliti s protikomunizmom, so imeli verniki priliko slišati — in to v nemalo začudenje — iz njegovih ust, da «je vsaka mati, ki dopušča, da pride «Delo» v njeno hišo neverna».

Ce misli g. Stuhec, da je imela njegovo protikomunistično grmenje in izpad proti našemu listu kak učinek, se je še enkrat pošteno zmotil. Take besede, ki prav gotovo ne spadajo v pridigo, ne bodo oddaljile Dolinčanov od «Dela», pač pa lahko samo oddaljijo vernike od cerkve. In g. Stuhec ima menda v tem pogledu že nekaj izkušenj še iz volilne kampanje.

Pri tem pa se mora človek skoro nehote vprašati, zakaj je dolinski župnik zagrmel proti «Delu» prav v nedeljo? Ali morda, ker smo v zadnji številki pisali o govoricah, ki krožijo po zgoniški občini? Ce bi bil to res razlog, si lahko predstavljamo, kakšna bo njegova pridiga jutri.

Vabilo pionirjem za nastop na stadionu

Naprošajo se vsi pionirčki in pionirke, naj bodo na dan 1. maja ob 15. uri na stadionu. S seboj naj prinesejo običajne robčke in zastavo svojih odsekov ter šopke cvetja, ker se bodo udeležili nastopa in izvajali zaključno sliko.

TEDENSKE NOVICE

28-letni Bruno Samec iz Domja je prejšnji petek podrl z vespo pri Sv. Andreju 8-letnega Paola Vattovanija, ki je odnesel nekaj lažjih poškodb. Do nesreče je prišlo, ker je hotel otrok prečkati cesto v trenutku, ko je privozil vespist. Tudi Samec se je moral zateči v bolnico, kjer so mu izprali nekaj prask.

*** V soboto je v ul. Pončana 41-letni Viktor Trampuš podrl s svojo vespo 52-letnega Antona Zadnika. Običajno se pri sličnih nezgodah težje ponesreči pešec, tokrat pa je bilo obratno. Dočim je Zadnik odnesel pri padcu le nekaj prask, so morali prepeljati Trampuša v bolnico, kjer so zdravniki ugotovili, da je njegovo stanje precej resno. Pri padcu se je močno udaril na glavi in krvavel.

*** Komaj 17-letna Pia Duranti iz ul. Ghirlandalo, je skušala napraviti v ponedeljek samomor s svetilnim plinom. Okrog 19. ure so nekateri stanovalci zavohali plin in takoj ugotovili, da uhaja iz stanovanja družine Duranti. Nekdo je splezal po lestvi do okna in zlezel v kuhunjo, kjer je ležalo na tleh nezavestno dekle. Stanovanje so takoj prezračili in poklicali Rdeči križ, ki jo je prepeljal v bolnico. Njen tragični korak pa bi imel lahko še hujše posledice. V sobi so namreč spali njeni 3 bratci, ki jih na srečo plin ni še dosegel. Vzroki poskušanega samomora niso znani.

*** V ponedeljek sta se ponesrečila na delu 24-letni Albert Kodrič s Proseka 1 in 53-letni Alojz Terčon in Cerovelj 30. Oba sta si verjetno zlomila gleženj. Nesreči sta se pripetili v Zavljah, kjer je nerodno padel Kodrič, dočim se je Terčon ponesrečil na pomolu sesljanskega portiča. Okrevala bosta v 20 do 30 dneh.

*** V ponedeljek je v bolnici podlegla težkim poškodbam 66-letna Ida Krovatin vd. Mauro iz ul. Molino a vento 62. Prepeljana je bila v bolnico 8. t. m., ko je nerodno padla po stopnicah.

*** V ponedeljek popoldne se je pripetila na Opčinah huda prometna nesreča, ki je terjala človeško žrtev. V trenutku ko je hotel 48-letni Giulio Antonini kreniti iz glavne ceste na stransko, je privozil openski tramvaj. Kljub prizadevanju zaviračа, Benedetta Chersovani, je prišlo do silovitega trčenja. Tramvaj je povlekel vozilo še kakih 40 m naprej. Iz razbitega avtomobila so potegnili težko ranjenega Antoninija in ga takoj prepeljali v bolnico, kjer je pozneje podlegel težkim poškodbam.

*** Zaradi otroške neprevidnosti bi prišlo v sredo lahko do smrtne nesreče. Bratca, 8 letni Franco Belic in 11-letni Miro iz Skednja sta se igrala z neko bombo, ki je zaradi močnejšega udarca eksplodirala in ranila oba otroka. Mati ju je peljala v bolnico, kjer so Mirota pridržali. Odsekalo mu je člene treh prstov na nogi, Franco pa je zadobil samo nekaj prask in so ga poslali domov.

* * *

V dneh od 14. do 20. aprila se je v Trstu rodilo 54 otrok in 2 mrtvorojena, umrlo je 56 oseb, porok je bilo 45.

Šport doma in v svetu

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

V **27. kolu** prvenstva so bili **rezultati naslednji:** Atalanta - Fiorentina 5-1, Catania - Spal 1-0, Inter - Genova 0-1, Juventus - Udinese 1-1, Napoli - Triestina 4-0, Novara-Milan 1-1, Pro Patria-Lazio 2-0, Roma-Torino 1-0, Sampdoria - Bologna 2-0.

Lestvica je naslednja: Milan 39 točk, Udine 33, Roma 33, Bologna 33, Fiorentina 30, Napoli 28, Sampdoria 28, Torino 28, Inter 27, Catania 25, Lazio 25, Triestina 25, Genoa 24, Novara 24, Atalanta 22, Spal 17, Pro Patria 15.

Jutri bodo naslednje tekme: Spal - Bologna, Atalanta - Catania, Juventus - Inter, Fiorentina - Napoli, Lazio - Novara, Genoa - Pro Patria, Milan - Roma, Udine - Sampdoria, Triestina - Torino.

TRZASKI SPORT

Madžarski prvaki pridejo v Trst

V dneh 6. in 7. maja bodo gostovali v Trstu madžarski prvaki v plavanju, ki pripadajo športnemu društvu «Egi Faklya». Teh mednarodnih tekem se bo udeležil tudi bivši svetovni prvak na 100 m metuljček Tumpek, član «Honveda». Tekme bodo v pokritem bazenu na nabrežju Traiana.

«KRASKI POKAL»

V nedeljo so bile prve tekme v turnirju za «Kraški pokal», ki ga je organiziralo trebensko športno društvo. Pokal je daroval Prosek v počastitev spomina padlega partizana in športnika Antona Bukovga.

Rezultati nedeljskih tekem so bili naslednji: Trebče - Sv. Križ 3-5, Opčine - Prosek 3-4, Bazovica - Kontovel 1-3.

Jutri bodo naslednje tekme, ki se igrajo v Trebčah: ob 13.30 Prosek - Bazovica, ob 15.30 Opčine - Trebče, od 10.30 Kontovel - Sv. Križ.

Za nastop 1. maja

Na prostrani terasi Ljudskega doma v ul. Madonnina se nadaljujejo vsak večer vaje za prvomajski nastop na Stadionu. V ponedeljek 25. t. m. bo v Boljuncu generalna vaja. Mladinci naj si za nastop preskrbijo modre hlače in belo srajco, mladinke pa večbarvno krilo in belo bluzo.

DROBNE SPORTNE VESTI

TORINO — Prejšnji teden je Tiberio Mitri premagal Albaneseja in sicer v 10 rundah po točkah.

SAN FRANCISCO — Svetovni prvak srednje kategorije Bob Olson je prejšnjo sredo porazil bivšega svetovnega prvaka Joeya Maxima. Zmago si je priboril v 10 rundah.

MILWAKEE — Prejšnjo sredo je bivši svetovni prvak srednje kategorije Ray «Sugar» Robinson po treh rundah premagal Teda Olla. Zmagal je s tehničnim k. o. Robinson upa, da bo v par mesecih zopet v taki formi, da se bo lahko pomeril z Olsonom za naslov svetovnega prvaka.

KARLOVAC — V petek 29. aprila bo teniško srečanje med Jugoslavijo in Čilejem za Davisov pokal v okviru evropske cone. Zmagovalka na tem srečanju, se bo nato pomerila z madžarsko teniško reprezentanco.

BEOGRAD — Od 25. aprila do 3. maja bo gostovala v Jugoslaviji ženska košarkarska ekipa OMSA iz Faenze, ki bo igrala več prijateljskih tekem z jugoslovanskimi ekipami.

BUDIMPESTA — V nedeljo se je odigrala prijateljska nogometna tekma med Honvedom in Partizanom iz Beograda, za katero je vladalo že prej veliko zanimanje. Dejstvo je, da je tekmi prisostvovalo okrog stotisoč gledalcev. Madžari so izšli iz tekme z lepo zmago s 4:2 (3:0). Partizan se je izkazal precej šibek v obrambi.

OB PRILIKI OBISKA MINISTRA TAMBRONIJA

OBLJUBLJENA VRNITEV „Saturnie" in „Vulcanie"

V nedeljo je obiskal naše mesto minister trgovske mornarice Tambroni. V zadnjih šestih mesecih, je bil Trst sicer deležen že več takih obiskov, ki so pa vse do sedaj kaj malo koristili Tržačanom in njihovemu gospodarstvu. Imeli smo priliko slišati vsakikrat obljube in zagotovila, toda vse je ostalo pri obljubah.

Zgleda pa, da je bil Tambronijev obisk, vsaj do neke mere, pozitivnejši od ostalih. Minister trgovske mornarice je v nedeljo zagotovil, da bosta vrnjeni Trstu njegovi dve prekooceanski ladji «Saturnia» in «Vulcania», za kar se vodi v Trstu že dalj časa borba. Slednji bosta služili potniški progi za New York. Tržaškemu pomorstvu bodo nadalje nakazali 4 ladje «Liberty» za progo Južne Amerike ter vzpostavili nekaj manjših obalnih prog za Istro in Dalmacijo. Za vse ostalo, kar je potrebno, da si Trst lahko v resnici gospodarsko opomore in kar so Tržačani potom raznih forumov že neštetokrat zahtevali, pa so bile dane tudi tokrat le obljube.

Predvsem je treba ugotoviti, da nam ne bodo vrnili trgovske proge za New York ter potniških prog za Južno Ameriko in Mehiški zaliv, dočim bodo vozili na progi za severni Pacifik še nadalje stare in počasne «Liberty», kar odvzema Trstu vsako možnost konkurence na tej rentabilni progi z drugimi paroplovnimi družbami. Tudi proga za Mehiški zaliv je še bolj rentabilna, zato so jo seveda dali zasebnemu brodolastniku in s tem oškodovali družbo Finmare.

Dejstvo je vsekakor, da se bo z vrnitvijo «Saturnie» in «Vulcanie» ter nekaterih prog, le v neznatni meri popravila neprecenljiva škoda, ki je bila storjena tržaškemu pomorstvu. Zato je skrajni čas, da se neha pitati Trst s kapljicami. Za resnično ozdravitev krize v pomorstvu, je treba vrniti vse proge, ki jih je imel Trst pred vojno ter obenem pospešiti gradnjo novega prepotrebnega ladjevja.

LJUDSKA PROSVETA

«Mandrjarji» jutri v Avditoriju.

Končno bo svetoivanska dramska skupina uprizorila jutri, v nedeljo 24. t. m. tudi v Avditoriju v Trstu folklorno izvirno igro s petjem in godbo v 3 dejanjih «Mandrjarji», ki sta jo napisala Vlada in Stane Bidovec. S tem se bo nudila prilika tudi tržaškemu občinstvu, da si ogleda to lepo in zanimivo igro. Snov je povzeta iz bogate zakladnice ljudskega folklora, ter se nanaša na življenje Svetojvancev pred 80 leti. Vabila, ki veljajo kot vstopnice, dobite na vseh sedežih prosvetnih društev, v tobakarni Prosen pri Sv. Ivanu, pri SHLP (tel. 28-402) in do pričetka predstave pri vratarju Doma pristaniških delavcev. Začetek ob 16.30.

«Nikita, ruski junak» v Kriju.

Na predvečer prvega maja bo kriška mladinska dramska skupina v počastitev prvega maja, kot običajno vsako leto, tudi letos priredila kulturno prireditev na prostem. Letos bo prvič v Križu uprizorila Kovalevske rusko narodno igro v petih slikah «Nikita, ruski junak», na kar opozarjamo že danes domačine in okoličane. Sodelovala bosta domača godba in pevski zbor. Začetek ob 20. uri.

Kulturna prireditev v Barkovljah.

V ponedeljek, 25. aprila t. l. ob 16.30 priredi PD «Matjašič» pri Rumeni hiši v Barkovljah kulturno prireditev v okviru proslav ob desetletnici narodno osvobodilne borbe. Gostovalo bo PD «Zvezda» iz Podlonjerja z mladinsko in otroško skupino ter z mladinskim pevskim zborom. Začetek ob 16.30.

Poziv prosvetnim društvom.

Slovensko hrvatska ljudska prosveta poziva vsa včlanjena društva, naj po svojih močeh prispevajo, da bo tudi letošnje praznovanje Prvega maja uspelo najlepše. Ta dan bodi živa slika strnjenosti delavcev, kmetov, napredni izobražencev, ki žele živeti v miru in medsebojnem bratstvu na tem ozemlju! Naj živi 1. Maj!

Prisrčna kulturna prireditev v Podlonjerju

*V nedeljo je bila v Podlonjerju prisrčna kulturna prireditev v spomin na preteklo junaško partizansko borbo, ki je omogočila, da se slovenska kultura zopet lahko javno izraža v naših krajih. To je tudi tov. Franc Gombač poudaril v svojem uvodnem govoru, ki je sledil himni «Hej Slovani», katero sta zaigrali na harmoniko pridni harmonikaši iz Barkovelj Franka Mislej in Silvana Skerlj. Nato so barkovljanski otroci, ki so gostovali v Podlonjerju, podali tridejanko «Rdeča kapica». Zlasti lepo so nastopili Nevenka Mislej v vlogi Rdeče kapice, Tatjana Blažič v vlogi zajčka Belorep